

Nr 133

Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation; given Stockholms slott den 12 maj 1967.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed lämna riksdagen redogörelse för Nordiska rådets femtonde session i Helsingfors den 1—6 april 1967.

GUSTAF ADOLF

Lenart Geijer

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 12 maj 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN.

Tillförordnade chefen för utrikesdepartementet, statsrådet Geijer, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om redogörelse till riksdagen för Nordiska rådets femtonde session och anför.

Nordiska rådets femtonde session ägde rum i Helsingfors den 1—6 april 1967. Vid denna session antog rådet 31 rekommendationer, riktade till regeringarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge.

Nordiska rådets svenska delegation har med skrivelse den 10 maj 1967 lämnat Kungl. Maj:t en redogörelse för rådets femtonde session. Skrivelsen och redogörelsen torde såsom *bilaga* få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t delger riksdagen den avgivna redogörelsen.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas skrivelse av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Bilaga

Till KONUNGEN

Härmed får Nordiska rådets svenska delegation överlämna bifogade redogörelse för rådets femtonde session i Helsingfors den 1—6 april 1967 jämte en bilaga.

Stockholm den 10 maj 1967

Underdånigst

För Nordiska rådets svenska delegation

LEIF CASSEL

Gustaf Petrén

Redogörelse

från Nordiska rådets svenska delegation rörande rådets femtonde session i Helsingfors den 1—6 april 1967

I. Organisation m. m.

Den svenska delegationen bestod vid sessionen av följande *regerings-*
representanter:

statsminister Tage Erlander,
ministern för utrikes ärendena Torsten Nilsson,
statsrådet och chefen för finansdepartementet Gunnar Sträng,
statsrådet och chefen för handelsdepartementet Gunnar Lange,
statsrådet och chefen för justitiedepartementet Herman Kling,
statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet Ragnar Edenman,
statsrådet och chefen för socialdepartementet Sven Aspling,
statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet Olof Palme,
statsrådet Svante Lundkvist,
statsrådet Krister Wickman

och följande *valda medlemmar*:

andre vice talman Leif Cassel,
riksgäldsfullmäktig Birger Andersson,
rektor Dagmar Ranmark,
bankofullmäktig Yngve Holmberg,
redaktör Birger Lundström,
Landsorganisationens ordförande Arne Geijer,
lantbrukare Sven Sundin,
redaktör Folke Björkman,
ombudsman Sigrid Ekendahl,
talman Fridolf Thapper,
professor emeritus Bertil Ohlin,
f. d. statsrådet Gösta Skoglund,
lantbrukare Einar Gustafsson,
expeditör Sven Mellqvist.

Härjämte var följande *suppleanter* närvarande under sessionen:
typograf Lars Larsson,
journalist Ingrid Segerstedt Wiberg,
sekreterare Nils Kellgren.

Delegationen biträdades av sin sekreterare hovrättsrådet Gustaf Petré, sakkunniga och övrig personal.

Till rådets president vid sessionen valdes riksdagsledamot Eino Sirén, Finland, samt till vice presidenter folketingsmedlem Poul Hartling, Danmark, chefredaktör Sigurður Bjarnason, Island, redaktör Trygve Bratteli, Norge, och andre vice talman Leif Cassel, Sverige.

Vid sessionen fördelades rådets medlemmar på fem utskott, juridiska utskottet (13 medlemmar), kulturutskottet (13 medlemmar), socialpolitiska utskottet (13 medlemmar), trafikutskottet (13 medlemmar) och ekonomiska utskottet (17 medlemmar).

De svenska medlemmarna fördelades på utskotten på följande sätt:

Juridiska utskottet:

herrar Lars Larsson (ersättare för herr Georg Pettersson),
Mellqvist,
fru Segerstedt Wiberg (ersättare för fru Gärde Widemar),

Kulturutskottet:

herr Thapper,
fröken Ranmark,
herr Björkman,

Socialpolitiska utskottet:

herr Birger Andersson,
fru Ekendahl,
herr Gustafsson i Kårby,

Trafikutskottet:

herrar Cassel
Lundström (vice förman),
Skoglund,

Ekonomiska utskottet:

herrar Arne Geijer (förman),
Holmberg,
Ohlin,
Sundin.

Regeringsrepresentanterna erhöi en generell inbjudan att delta i utskottssammanträdena under sessionen. Av de svenska regeringsrepresentanterna deltog i juridiska utskottet statsrådet Kling, i kulturutskottet statsrådet Edenman och i ekonomiska utskottet statsminister Erlander, statsrådet Lange och statsrådet Wickman.

II. Behandlade saker

I Nordiska rådet anhängiga saker (enligt terminologien i rådets arbetsordning benämnes ärendena saker) uppdelas i fyra olika grupper: av medlemmar väckta förslag (s. k. A-saker), regeringsförslag (s. k. B-saker), berättelser (s. k. C-saker) och meddelanden från regeringarna jämlikt 11 § stadgan för Nordiska rådet rörande åtgärder i anledning av de av rådet tidigare beslutade rekommendationerna (s. k. D-saker). Efter föregående session kvarstod 31 i rådet anhängiga A-saker och en B-sak. Under tiden intill femtonde sessionen hade väckts ytterligare 41 nya medlemsförslag, därav 4 tilläggsförslag och 2 ändringsförslag. Därjämte hade 1 nytt regeringsförslag tillkommit. Sammanlagt 13 berättelser överlämnades av regeringarna i anledning av femtonde sessionen till rådet, däribland sådana avgivna av Nordiska kulturkommissionen, Nordiska socialpolitiska kommittén, Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, Nordiska arbetsmarknadsutskottet, Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål och Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål. Regeringarnas meddelanden rörande åtgärder i anledning av tidigare rekommendationer hade givit upphov till 128 D-saker. Vid tidpunkten för sessionen var sålunda i rådet anhängiga 72 A-saker, 2 B-saker, 13 C-saker och 128 D-saker.

I samband med rådets vid tolfte sessionen fattade beslut om ändrade arbetsformer beslöt rådet uppdraga åt presidiet att hänvisa väckta saker till utskott. Denna befogenhet har av presidiet delegerats till sekretariatet, som fördelat inkomna saker på utskotten. Förberedelserna av sakerna har därefter omhänderhafts av vederbörande utskott, vilka avgivit betänkanden med förslag till rådet i de hos dem anhängiga sakerna efter hand som dessa färdigbehandlats av utskotten. Härjämte hade utskotten för presidiet föreslagit vilka saker som borde uppföras på saklistan för sessionen, varefter presidiet uppgjort ett slutgiltigt förslag till saklista för sessionen. Jämlikt § 9 arbetsordningen för rådet fastställde rådet vid sitt första möte under sessionen saklistan, varvid rådet följde presidiets förslag oförändrat.

En stor del av de i rådet anhängiga sakerna uppfördes icke å saklistan för sessionen. Denna kom att omfatta 43 A-saker (av vilka 21 anhängiggjorts redan före fjortonde sessionen), 2 B-saker (av vilka 1 anhängiggjorts redan före fjortonde sessionen), 7 C-saker och 60 D-saker. Rådet bemyndigade utskotten att lägga till handlingarna de meddelanden och berättelser, som avgivits till sessionen men icke upptagits å saklistan.

Beträffande 31 av A-sakerna, 1 B-sak och 17 av D-sakerna förelåg av respektive utskott före sessionen utarbetade och justerade betänkanden. Dessa saker kunde företagas till omedelbar behandling i rådets plenum med undantag av 1 A-sak och 1 D-sak, vilka på förslag av arbetsutskotten återförvisades vid sessionen till vederbörande utskott för förnyad behandling. I dessa två liksom i de av utskotten före sessionen ej färdigbehandlade men

å saklistan uppförda sakerna avgav utskotten betänkanden under sessionen.

Vid ett möte mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium i Reykjavik den 17 februari 1965 hade beslutats, att en rapport om under tiden sedan föregående rådssession gjorda framsteg i det nordiska samarbetet skulle sammanställas. Rapporten hade liksom inför fjortonde sessionen ombesörjts av rådets presidium på grundval av material, som regeringarna tillhandahållit. Vidare hade enligt 22 § arbetsordningen för rådet presidiet utarbetat en rapport rörande sin verksamhet under tiden efter rådets närmast föregående session. De båda rapporterna utgjorde underlag för en allmän debatt i rådet vid sessionens början, den s. k. generaldebatten; beträffande denna hänvisas till avdelning III nedan. Efter debattens slut lades rapporterna till handlingarna. Tillika förelåg en rapport från redaktionskommittén för Nordisk Kontakt, vars behandling fortsätter i kulturutskottet.

Vid mötet mellan presidiet och statsministrarna på Marienborg den 30 november—1 december 1966 beslöts att vid femtonde sessionen på försök skulle införas ett frågeinstitut. Medlemmar av rådet erhöll sålunda möjlighet att framställa fråga till någon regering eller viss regeringsrepresentant i ämne som behandlas i något meddelande eller någon berättelse till sessionen. I samband med femtonde sessionen framställdes och besvarades sammanlagt 13 frågor av vilka 1 ställts i anslutning till en C-sak och 12 i anslutning till D-saker.

Vid sessionen antogs 31 rekommendationer till regeringarna; en förteckning över dessa har fogats till denna redogörelse (se Bilaga). Då i det följande annat icke angivits, har den rekommendation, varom är fråga, antagits enhälligt. Likaså har, då annat icke angives, samtliga i omröstningen deltagande svenska medlemmar röstat för rekommendationen.

Behandlingen av sammanlagt 37 av valda medlemmar väckta förslag samt 1 regeringsförslag fortsätter i utskotten.

A. Saker förberedda av juridiska utskottet

1. Ändringar i Nordiska rådets stadga och arbetsordning; representation för Färöarna i rådet

En fråga, som väckte stor uppmärksamhet under rådssessionen, gällde representation för Färöarna i Nordiska rådet. Frågan hade anhängiggjorts genom ett regeringsförslag, i vilket Danmarks regering hemställer, att sådana ändringar genomföres i rådets stadga, att Färöarnas lagting inom sig får utse två medlemmar av rådet och att också Färöarnas landstyre får utse en representation bland sina medlemmar. Behandlingen i rådet hade förberetts genom överläggningar i saken i de nationella delegationerna. Det

klarlades därvid att meningarna var synnerligen delade om lämpligheten av att ändra rådets karaktär från att för närvarande vara ett samarbetsorgan mellan regeringar och parlament i fem suveräna stater till att bli ett organ med likvärdig representation jämväl för sådana delar av dessa fem länder, som utrustats med mer eller mindre vittgående självstyrelse. Frågan blev icke slutbehandlad vid sessionen utan behandlingen kommer att fortsätta i juridiska utskottet. Förhandlingar mellan regeringarna förutsättes komma att äga rum i saken, eventuellt i samråd med rådets presidium.

I samband med nyssnämnda regeringsförslag har behandlats ett medlemsförslag, väckt av rådets presidiemedlemmar, däribland herr Cassel, om en allmän revision av Nordiska rådets stadga och arbetsordning. Bl. a. beröres i medlemsförslaget möjligheter att i stadgan införa regler, som angår rådets kompetens, och bestämmelser om rätt för rådet att anställa gemensam personal. Arbetsordningen kräver omarbetning med hänsyn till att denna en gång utarbetats med tanke på att rådets hela verksamhet var koncentrerad till de årliga sessionerna. Sedermera har rådets arbete kommit att utbredas över hela året. Reglerna bör nu anpassas till detta nya läge. Medlemsförslagens behandling hann blott påbörjas i juridiska utskottet.

2. Minskad användning av dödsstraff

I ett medlemsförslag, väckt av fru Segerstedt Wiberg, hade tagits upp frågan om en gemensam aktion av de nordiska ländernas regeringar för att inom Förenta Nationernas organ påskynda behandlingen av frågan om begränsningen av användning av dödsstraff för åsiktsförbrytelser och liknande brott. Ifrågavarande spörsmål är till behandling inom FN:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC) och dess underorgan. Förslaget i FN syftar till att få till stånd en FN-resolution, i vilken medlemsstaterna uppmanas dels att anmäla alla politiska dödsdomar till FN:s generalsekreterare eller till något FN-organ, som handhar frågor om de mänskliga rättigheterna, för att där registreras, dels att icke tillåta en sådan dom gå i verkställighet förrän tidigast sex månader efter denna registrering.

Juridiska utskottet uttalar i sitt betänkande att de nordiska länderna utan vidare stöder alla strävanden som går ut på att begränsa användningen av dödsstraff. Emellertid hade för utskottet upplysts, att den svenska regeringen, som är medlem av FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, vidtagit åtgärder för att få fram ett dylikt resolutionsförslag, som syftar till att begränsa användningen av dödsstraff, till snar behandling i ECOSOC redan vid detta råds nästkommande möte. Utskottet fann att något ytterligare knappast kunde göras av de nordiska ländernas regeringar och hemställde, att rådet inte måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. Detta blev också rådets beslut.

3. Ändring i avtalslagen

Ett praktiskt betydelsefullt civilrättsligt spörsmål upptogs i ett medlemsförslag, väckt av bl. a. fröken Ranmark, avseende införande av en särskild betänketid vid ingående av avtal under vissa omständigheter. Förslagsställarna önskade att rådet skulle rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för att få till stånd en bestämmelse i avtalslagen och i avbetalningslagen, som ger köparen rätt att frånträda ett ingånget avtal inom en viss kort frist från avtalets träffande.

På grundval av ett omfattande remissmaterial kunde juridiska utskottet konstatera, att det otvivelaktigt inte kan riktas någon kritik mot säljarens uppträdande vad gäller den övervägande delen av avbetalningshandeln. Det ligger också i konsumenternas intresse att varor kan köpas på kredit i den form, som avbetalningshandeln medger. Men trots detta finns det orsak antaga att det förekommer vissa missbruk, särskilt i samband med sådana kontrakt, som avslutes då säljaren eller hans agent oombedda inställer sig hemma hos köparen. Mindre erfarna konsumenter kan då bli förledda att ingå avtal eller göra beställningar, vilka mot bakgrund av deras ekonomiska situation och deras behov ter sig oöverlagda och stundom helt enkelt oförnuftiga. Utskottet ansåg det föreliggande materialet ge underlag för att företaga en undersökning av behovet av ett skydd i en eller annan form för konsumenter i den givna situationen. En undersökning bör omfatta alla typer av ömsesidigt förpliktande avtal, t. ex. köpe-, försäkrings-, abonnemangs- och serviceavtal.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 15) till regeringarna om att undersöka behovet av och överväga innehållet i en skyddsregel i avtalslagen för de tillfällen, då avtal ingås eller beställningar göres i samband med att den ena parten oombedd kommer till den andra partens hemvist eller liknande ställe. Rekommendationen antogs med 50 röster mot 6. 1 medlem avstod från att rösta. För rekommendationen röstade alla i omröstningen deltagande svenska medlemmar utom herr Cassel, som röstade nej, och herr Björkman, som avstod från att rösta.

4. Godtrosförvärv av lös egendom

En fråga som under flera år sysselsatt rådet gällde regler om tredje mans förvärv i god tro av lösöre, som avhänts rätte ägaren genom brott. Läget är för närvarande att på denna punkt tillämpas i Danmark och Norge vindikationsprincipen, d. v. s. den ursprunglige ägaren har rätt att utan vidare få tillbaka sitt gods från den, som i god tro köpt det, medan i Finland och Sverige huvudregeln är att extinktionsregeln tillämpas, d. v. s. den goda tron hos den, som förvärvat godset, utsläcker den föregående ägarens rätt. Sedan på rådets föranstaltande frågan utretts, hade danska regeringen i ett regeringsförslag hemställt om rådets yttrande i saken.

Efter ingående överväganden hade juridiska utskottet kommit fram till

att man nu borde gå över till att överallt i huvudsak tillämpa extinktionsprincipen, bortsett från sådana fall då rätte ägaren frånhänts godset genom stöld, rån eller grovt tvång. Efter en förberedande omröstning antog rådet en rekommendation (nr 13), vari rådet hemställde till regeringarna att mot bakgrund av de redan företagna utredningarna söka få till stånd en likartad nordisk lagstiftning om förvärv av lösöre i god tro, som — bortsett från de fall då godset avhänts ägaren genom stöld, rån eller annat grovt tvång — bygger på en allmän extinktionsregel. Vidare tillägges i rekommendationen att, om likartade regler icke kan helt uppnås då fråga är om stöld, rån eller grovt tvång, lagförslaget måtte avfattas på sådant sätt att man i rättstillämpningen kan väntas i största möjliga omfattning komma till samma resultat i alla länderna. Rekommendationen antogs med 47 röster. Tre medlemmar avstod från att rösta (däribland fru Ekendahl och fru Segerstedt Wiberg).

5. Revision av äktenskapslagstiftningen

Den nordiska äktenskapslagstiftningen tillkom i huvudsak i senare delen av 10-talet. Det har sedan länge stått klart att vår tids förändrade förhållanden nödvändiggör en revision av den. År 1955 antog också Nordiska rådet en rekommendation till regeringarna om att undersöka förutsättningarna för revision av den i de nordiska länderna gällande äktenskapslagstiftningen bl. a. vad gäller förmögenhetsförhållandena i äktenskap. Kommittéer tillsattes för frågan, och 1964 avgav tre av dem sina betänkanden. Särskilt en fråga har därvid väckt intresse, nämligen frågan om otrohetens betydelse i samband med upplösning av äktenskap. I ett tilläggsförslag, väckt i januari 1966 av bl. a. fru Gärde Widemar, föreslogs en rekommendation till regeringarna om att på grundval av innehållet i de avgivna betänkandena söka åstadkomma ytterligare likformighet vad gäller lagstiftningen i de nordiska länderna om äktenskaps ingående och upplösning. Därvid borde man särskilt eftersträva att nå överensstämmelse beträffande skilsmässobestämmelserna, så att den nuvarande rättsenheten på området ej skulle gå förlorad.

Under frågans behandling i juridiska utskottet utkristalliserades tre olika meningar. Alla önskade, att på grundval av lämnade betänkanden och förslag få till stånd ökad likformighet i de nordiska ländernas lagstiftning om äktenskaps ingående och upplösning men på skilda vis. En grupp, vilken fick representera utskottet, önskade att i alla länderna regeln om otrohets rättsverkan skulle ändras i enlighet med vad som föreslås i det norska kommittébetänkandet, enligt vilket otrohet skulle även framgent förbli grund för omedelbar skillnad, dock med den begränsningen, att domstolen skulle få möjlighet att besluta om separation (hemskillnad) i stället för äktenskapsskillnad, när hänsyn till makarnas gemensamma barn eller andra vägande skäl talar därför. Denna regel borde också tillämpas vad gäller

otrohet under hemskillnadstiden. Hemskillnadstiden borde bestämmas till 1 år. För denna mening röstade de tre svenska medlemmarna av utskottet (fru Gärde Widemar, herr Mellqvist och herr Georg Pettersson). — I en utförlig reservation argumenterade några medlemmar av rådet för upprätthållande av nuvarande regler. Enhetligheten i den nordiska lagstiftningen skulle sålunda åstadkommas genom att i alla länderna regeln om den förorättade makens rätt till skilsmässa på grund av den andra makens otrohet skulle bevaras oändrad och att det, oavsett om makarna är eniga om att önska skillnad i äktenskapet eller ej, fastställes två frister på ej mindre än 1 och 2 år för äktenskapsskillnad efter föregående separation (hemskillnad). — I en annan reservation önskade några utskottets medlemmar att likformigheten skulle åstadkommas genom att reglerna om otrohets rättsverkan ändrades därhän, att äktenskapsbrott ger den förfördelade parten rätt allenast till separation (hemskillnad) och att fristen för att erhålla äktenskapsskillnad efter föregående separation bestämmas till antingen 1 år eller 1 1/2 år. — Företrädarna för alla tre meningarna byggde på grundtanken att äktenskapets ställning borde stärkas. Detta ansågs av några lämpligast ske genom att otrohet leder till omedelbar äktenskapsskillnad, medan andra menade att det finnes större möjlighet att bevara äktenskap, om tillfälliga avvikelser från den äktenskapliga troheten icke kan leda till omedelbar äktenskapsskillnad utan i stället möjlighet skapas för makarna att under någon tid överväga situationen.

Vid den första omröstningen ställdes den första reservationen mot den andra; därvid segrade den första med 36 röster mot 20. Sedan utskottets förslag därefter segrat över första reservationen med 39 röster mot 23, antogs utskottets förslag som rådets rekommendation (nr 7) med 36 röster mot 17, 9 medlemmar avstod från att rösta. Alla i omröstningen deltagande svenska medlemmar röstade för rekommendationen utom herr Björkman. Herr Holmberg och fru Segerstedt Wiberg avstod från att rösta.

6. Rättsliga frågor berörande press och radio

Till denna sektor hör två vid sessionen behandlade spörsmål, nämligen dels frågan om ett *förbättrat anonymitetsskydd för uppgiftsmeddelare till tidningar*, väckt av bl. a. fru Segerstedt Wiberg, dels ock frågan om en enhetlig nordisk *lagstiftning rörande beriktigande i radio och TV*, väckt av bl. a. herr Ohlin.

Vad först gäller frågan om förbättrat anonymitetsskydd önskade förslagsställarna att införandet av likartade effektiva regler i Norden skulle utredas. Juridiska utskottet kunde konstatera att, sedan förslaget väcktes i mars 1965, en utveckling ägt rum på området. I mars 1966 genomfördes i Finland en ändring av rättegångsbalkens och tryckfrihetslagens regler, varigenom förläggare, boktryckare, redaktörer och annan redaktionspersonal generellt fritages från skyldighet att avge vittnesutsaga om vem som

författat en artikel eller vem som varit meddelare. Vidare har i Sverige offentlighetskommittén vid årsskiftet 1966/67 lagt fram förslag om sådana ändringar i rättegångsbalken, att boktryckare, förläggare och andra som har medverkat till tryckning av en skrift eller dennas utgivning (d. v. s. i första hand journalister) ej skall kunna höras som vittnen vid domstol om vem som lämnat dem viss upplysning, en regel som dock föreslås skola vidkännas vissa undantag. Genom dessa ändringar i lagstiftningen kommer de största bristerna i den nordiska lagstiftningen att ha avhjälpits. Med hänsyn härtill föreslog utskottet, att rådet icke skulle företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. Detta blev också rådets beslut.

Förslaget om en enhetlig nordisk lagstiftning om rätt till beriktigande i radio och television framkallade starkt delade meningar vid sessionen. Spörsmålet hade redan tidigare varit uppe i Nordiska rådet, nämligen 1963, då saken gällde om det över huvud taget var möjligt att få en enhetlig lagstiftning om radions juridiska ansvar. I detta komplex ingick också frågan om beriktigande. Rådet antog då en rekommendation i ärendet, men sedan regeringarna meddelat, att förutsättningar icke föreläge för en enhetlig lagstiftning, beslöt Nordiska rådet vid sin tolfte session år 1964 förklara rekommendationen slutbehandlad. I detta läge hade förslagsställarna återupptagit det mera begränsade spörsmålet om rätt till beriktigande. De hemställde att rådet skulle rekommendera regeringarna att förbereda och utarbeta enhetlig nordisk lagstiftning om rätt till beriktigande av oriktiga upplysningar i radio- och TV-sändning.

Behandlingen av medlemsförslaget hade uppskjutits i avvaktan på att radioföretagen själva skulle lösa frågan. Normer för beriktigande i nordisk rundradio antogs slutligen vid ett nordiskt radiochefsmöte i Helsingfors den 4—5 maj 1966, vilka dock ännu icke överallt satts i kraft. I rådet kom spörsmålet att gälla huruvida denna frivilliga ordning, som saknar stöd i lag, skulle anses tillfyllest eller om viss ramlagstiftning i ämnet borde fordras. Juridiska utskottet delade sig i saken i två hälfter. Den ena bestående av sju medlemmar (däribland herr Mellqvist och herr Georg Pettersson) föreslog att rådet inte skulle företa sig något i anledning av lagförslaget, medan de sex återstående medlemmarna (däribland fru Gärde Widemar) föreslog en rekommendation, vari regeringarna anbefalldes att utarbeta förslag till likartad nordisk ramlagstiftning om rätt till beriktigande av oriktiga upplysningar i radio- och TV-sändningar. Grundtanken bakom detta förslag var att radioföretagen skulle i lag åläggas att tillhandahålla en beriktigandeordning. Vid omröstningen om rekommendationsförslaget erhöll detta 31 röster, medan 30 röstade mot och 1 avstod från att rösta. Då den för en rekommendations antagande föreskrivna ja-majoriteten icke uppnåts, beslöt rådet härefter att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. För förslaget till rekommendation röstade

bl. a. herrar Björkman, Cassel, Holmberg, Lundström, Skoglund och Ohlin. Mot förslaget röstade bl. a. herr Birger Andersson, fru Segerstedt Wiberg, herr Gustafsson i Kårby, fru Ekendahl, fröken Ranmark, herrar Lars Larsson, Mellqvist, Sundin och Thapper.

7. Djurskyddslagstiftning

En rekommendation nr 1/1958 om samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter har länge sysselsatt rådet. Då några större framsteg ej kunnat noteras, anordnade juridiska utskottet en konferens i dessa ämnen i Bergen i oktober 1966. Samtidigt handlades ett medlemsförslag i saken (A 106). I avvaktan på att dettas behandling blir färdig ansåg utskottet att rekommendationen av 1958 kunde avskrivas från vidare handläggning. Rådet beslöt på förslag av utskottet att lägga meddelandena rörande rekommendationen till handlingarna och anse spörsmålet färdigbehandlat.

8. Övriga saker

Frågan om formerna för administration av samnordiska institutioner hade väckts i rekommendation nr 15/1966. Rekommendationen gick ut på att vissa grundsatser borde följas vid uppbyggnad och drift av sådana institutioner i framtiden. Sedan regeringarna i meddelande upplyst att de ämnade följa de anvisade riktlinjerna, ansåg sig rådet kunna betrakta rekommendationen såsom färdigbehandlad.

Rekommendation nr 29/1964 om samordning av planläggning rörande begagnande av mark för fritidsändamål har icke föranlett några egentliga åtgärder från regeringarnas sida. Då det sålunda visat sig icke föreligga förutsättningar för en samordning på området, beslöt rådet på förslag av utskottet lägga meddelandena om rekommendationen till handlingarna och anse spörsmålet slutbehandlat.

Samma öde rönt rekommendation nr 8/1962 om likartade bestämmelser mot alkoholmissbruk i luftfartslagstiftningen. Även här har det ej lyckats rådet att få till stånd likartade regler. Alltjämt gäller sålunda olika regler rörande alkoholförtäring och förande av luftfartyg i de nordiska länderna. Rådet beslöt på utskottets förslag att anse rekommendationen som slutbehandlad.

Juridiska utskottet har beslutat ägna ökad uppmärksamhet åt hur åtgärderna att motverka oljeföreningar i havet skall kunna effektiviseras. Rekommendation nr 9/1965 handlar om detta problem. Utskottet har beslutat anordna en konferens om saken. I avvidan härpå beslöt rådet lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa session.

Frågan om boxningens skadeverkningar berördes även vid denna råds-session. I meddelandet hade upplysts, att en i anledning av rekommendation nr 15/1963 igångsatt utredning om dessa skadeverkningar kunde be-

räknas vara färdig under första delen av 1967. Saken upptogs också i ett spörsmål till danska regeringen. På förslag av utskottet ansåg sig dock rådet kunna lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden vid nästa session.

I en rekommendation nr 11/1961 om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning m. m. behandlas ett flertal skatterättsliga spörsmål avseende dem som överflyttar från ett nordiskt land till ett annat. Under årens lopp har det emellertid visat sig att regeringarna är obenägna att genomföra de åtgärder, som rådet rekommenderat. På förslag av juridiska utskottet, som utgått från att det ej skulle gå att uppnå några resultat, beslöt rådet att lägga meddelandena till handlingarna och anse rekommendationen såsom slutbehandlad.

B. Saker förberedda av kulturutskottet

1. Samarbete beträffande högre utbildning och forskning

Ett medlemsförslag om nordiskt *forskningssamarbete* hade väckts av bl. a. fröken Ranmark till sessionen. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna

1. att tillsätta ett samarbetsutskott med nära anknytning till de ledande nationella forskningsplaneringsorganen i de nordiska länderna med uppdrag att biträda regeringarna i frågor, som gäller den nordiska forskningspolitiken och utbyggnaden av samarbetet om den högre utbildningen,

2. att åstadkomma ett effektivt samarbete mellan forskningsråden (mot-svarande) i de nordiska länderna, i tillämpliga delar med utnyttjande av Nordforsk som föredöme, och

3. att vidtaga åtgärder i syfte att stimulera och underlätta samarbetet mellan enskilda institutioner och enskilda forskare, särskilt genom att framskaffa lätt tillgängliga statliga medel för studieresor, forskarutbyte m. fl. samarbetsformer.

Utskottet konstaterade att den i förslagets första punkt framförda tanken om ett samarbetsutskott mellan de högsta nationella planeringsorganen för forskning och högre utbildning icke vunnit bifall hos remissorganen. Utskottet ville för sin del, i det angelägenheten av fasta kontakter mellan de nordiska regeringarnas rådgivande forskningsorgan underströks, tills vidare avvakta utvecklingen av den kontaktverksamhet, som redan tagits mellan ifrågavarande forskningsorgan. Utskottet fann icke anledning att i detta skede framlägga förslag till en rekommendation på denna punkt, utan ville fortsätta arbetet med saken. Beträffande förslagets punkt 2 ansåg utskottet att ett permanent effektivt samarbete mellan de nordiska ländernas forskningsråd på olika forskningsområden utgjorde en grundförutsättning för en ytterligare utbyggnad av det nordiska forskningsarbetet. Med hänsyn till att den danska forskningsrådsorganisationen för när-

varande var under uppbyggnad fann utskottet förutsättningar för ett nordiskt samarbete på detta plan icke ännu föreligga. Utskottet ville med hänsyn härtill icke heller föreslå en rekommendation på denna punkt för närvarande.

Vad förslagets punkt 3 angår fann utskottet att frågan om åstadkommande av ett smidigt system för understödjande av samarbete mellan enskilda institutioner och forskare med det snaraste bör upptagas till allvarligt övervägande på nordiskt plan. Utskottet fann det uppenbart att de anslag som anvisades för detta samarbete borde avsevärt höjas. Utskottet uttalade vidare i fråga om de vägledande principer, enligt vilka ifrågasvarande stödåtgärder borde förverkligas, att det redan på bred bas befintliga forskningssamarbetet även fortsättningsvis borde utvecklas så fritt som möjligt och att de åtgärder som komme att vidtagas borde gå ut på att stimulera och underlätta detta spontana samarbete. Understöds- och stipendieverksamheten borde göras så lätthanterlig som möjligt. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 14) till regeringarna att framlägga förslag om avsevärt ökade medel för att stimulera nordiskt samarbete mellan enskilda institutioner och forskare i Norden samt utarbeta en plan för administreringen av sagda medel och att avlägsna förekommande formella hinder för en livlig utbytes-, studierese- och kontaktverksamhet mellan nordiska forskare.

Vid sessionen förelåg ett medlemsförslag om samarbete på den *medicinska undervisningens område*. I förslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna att i vidaste möjliga mån skänka sitt stöd åt de av företrädare för den medicinska undervisningen i de nordiska länderna framförda planerna för etablerande av ett effektivare nordiskt samarbete på den medicinska undervisningens område.

Utskottet konstaterade att grunden för ett samarbete inom den medicinska undervisningen på nordiskt plan redan lagts i och med att en permanent samarbetsorganisation på området, Nordisk federation för medicinsk undervisning, skapats under år 1966. I likhet med förslagsställarna och flertalet remissinstanser fann utskottet, att de av nordiska samarbetskommittén för medicinsk undervisning uppgjorda planerna syntes kunna skapa en god grundval för ett effektivt samarbete på detta område. De nordiska länderna borde därför snarast vidtaga åtgärder i syfte att möjliggöra samarbetets inledande i enlighet med de uppgjorda planerna. Utskottet påpekade även förslagets betydelse med hänsyn till den nordiska arbetsmarknaden för läkare. Det noterades, att i den nordiska överenskommelsen om nordisk arbetsmarknad för läkare uttalats, att en så enhetlig utformning som möjligt av läkarutbildningen i de nordiska staterna borde åstadkommas. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 18) till regeringarna att vidtaga åtgärder för att samordna den medi-

cinska utbildningen i de nordiska länderna samt möjliggöra en aktiv insats av universitet och högskolor samt deras medicinska fakulteter inom ramen för den härför inrättade Nordiska federationen för medicinsk undervisning. Rekommendationen antogs med 55 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

I ett av bl. a. herr Edström väckt medlemsförslag om samnordiskt *utnyttjande av vetenskaplig specialapparatur* hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder i syfte att möjliggöra ett effektivt samnordiskt utnyttjande av dyrbar, specialiserad apparatur och utrustning för forskning. Utskottet konstaterade, att särskilt på kostnadskrävande och specialiserade forskningsområden, såsom olika discipliner inom den medicinska, tekniska och naturvetenskapliga forskningen, kunde de nordiska ländernas samlade forskningsmöjligheter avsevärt förstärkas genom ett effektivt nordiskt samarbete inom respektive fack. Utskottet anslöt sig helt till medlemsförslagets tanke om åtgärder till förmån för ett ömsesidigt utnyttjande av i de olika nordiska länderna förefintlig dyrbar och specialiserad vetenskaplig apparatur. Enligt utskottets mening utgjorde det centrala med avseende å möjligheterna att genomföra det planerade samarbetet att medel reserverades för nödvändiga resor. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 20) till regeringarna att vidtaga åtgärder i syfte att möjliggöra ett effektivt samnordiskt utnyttjande av dyrbar, specialiserad apparatur och utrustning för forskning. Rekommendationen antogs med 47 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Av meddelanden i anledning av rekommendationerna nr 11/1960 och nr 17/1964 angående forskning i arktisk medicin framgick, att den nordiska samarbetskommissionen för forskning i arktisk medicin föreslagit att ett fast sekretariat för kommissionen snarast borde inrättas och att detta borde förläggas till Uleåborgs universitet. Däremot rekommenderade kommissionen icke inrättande av en särskild samnordisk forskningsanstalt i arktisk medicin. Samarbetet om arktisk medicinsk forskning befanns icke kunna inledas under år 1967. Med anledning härav uttalade utskottet, att skyndsamma åtgärder borde vidtagas för att snarast skapa förutsättningar för det nordiska samarbete som föreslagits av ovannämnda kommission. Betydelsen härav underströks av herr Björkman, som i saken ställt en fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Beträffande rekommendation nr 13/1963 angående samarbete mellan de tekniska högskolorna fann utskottet, att vissa resultat i anledning av rekommendationen uppnåtts. Som exempel nämndes det årligen sammanträdande nordiska rektorskonventet och tillhandahållande av vissa platser för norska studenter vid tekniska högskolan i Stockholm för utbildning i flygteknik. Enligt utskottets mening hade emellertid rekommendationens syfte varit ett mera vittgående samgående såvitt avser den nordiska

tekniska högskoleutbildningen. Utskottet ansåg det för närvarande icke vara möjligt att nå längre i denna sak. På förslag av utskottet beslöt rådet därför anse spörsmålet för sin del slutbehandlat.

Av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 29/1965 angående högre fiskeriutbildning och det svar som lämnats av Norges regering med anledning av i ärendet ställd fråga framgick att, så snart den i Norge tillsatta kommittén med uppdrag att behandla frågan om högre fiskeriutbildning avgivit sitt betänkande, den norska regeringen skulle inleda överläggningar med övriga nordiska länder om nordisk undervisning och forskning på berörda område. Den norska regeringen fann frågan av stor vikt och ansåg det angeläget, att den så snabbt som möjligt prövades på bredaste möjliga bas.

2. Skol- och undervisningsfrågor

Till rådets trettonde session hade bl. a. herrar Gillström och Kellgren väckt ett medlemsförslag om *enhetlig nordisk skolordning*. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att vid den fortsatta utbyggnaden av skolväsendet i de olika länderna verka för åstadkommande av en enhetlig nordisk skolordning.

Enligt utskottet utgjorde skolsamarbetet en naturlig grundval för strävandena att stärka den kulturella gemenskapen i Norden. Utskottet underströk även skolförhållandenas betydelse för den nordiska arbetsmarknaden. Starka skäl talade för att de nordiska länderna borde ytterligare effektivisera sina ansträngningar för att utbygga samarbetet på skolans område. Detta borde i huvudsak baseras på sedan lång tid existerande samarbetsformer.

Utskottet hade behandlat förslaget vid ett flertal möten, senast under sessionen. Vid detta senare tillfälle hade utskottet bland annat tillgång till en redogörelse från det nordiska undervisnings- och kulturministermötet i Stockholm i februari 1967, av vilken bl. a. framgick att utvecklingen i de nordiska länderna sedan 1964 avgjort hade närmast skolordningarna till varandra ävensom att denna tendens stärktes, därest ländernas planer för den närmaste framtiden realiserades. Bl. a. var tanken på en nioårig skolform synnerligen aktuell såväl i Danmark som i Finland. Med hänvisning till dessa förhållanden fann utskottet, att betingelserna för ett närmande av de nordiska skolordningarna till varandra avsevärt förbättrats under den tid medlemsförslaget behandlats i utskottet. Vid en harmonisering av skolordningarna borde enligt utskottets mening särskild uppmärksamhet ägnas åt en harmonisering av undervisningens innehåll. Avsevärt ökade medel borde ställas till förfogande för pedagogisk forskning och försöksverksamhet för att effektivisera redan existerande samarbete på detta område.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 26) till re-

geringarna att verka för ett ytterligare närmande av skolordningarna i de nordiska länderna till varandra med särskilt beaktande av undervisningens innehåll samt att, i syfte att effektivisera detta samarbete på skolans område, ställa avsevärt ökade medel till förfogande för pedagogisk forskning och försöksverksamhet. Rekommendationen antogs med 56 röster mot 1. 2 medlemmar avstod från att rösta.

Vid rådets session förelåg ett av bl. a. herr Hammarberg och fröken Ranmark väckt förslag om samarbete angående *undervisning för finskspråkiga i Sverige*. I förslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna i Finland och Sverige att underlätta de i Sverige bosatta finnarnas utbildningsproblem och tillsätta ett gemensamt organ för planeringen och koordineringen av denna verksamhet.

Utskottet fann den i medlemsförslaget framförda frågan mycket angelägen och ansåg att åtgärder för dess lösande snarast borde vidtagas. Särskilt ansåg utskottet problemet angeläget i fråga om de från Finland till Sverige inflyttade talrika finskspråkiga invandrarnas barn, för vilka anpassningen till den svenska skolmiljön på grund av bristande språkkunskaper oftast förorsakade olägenheter. Enligt utskottets mening krävdes aktiva insatser även från Finlands sida för att möjliggöra immigranternas anpassning till det svenska samhället, exempelvis genom en avsevärd ökning av de i Finland anordnade kurserna i finska språket för svenska lärare. Utskottet såg det angeläget, att en organisationsform tillskapades genom vilken insatserna från svensk och finsk sida kunde bli föremål för en fortskridande planering och koordinering. Samarbetsorganet borde enligt utskottets mening i förhållande till vederbörande myndigheter främst utgöra en rådgivande och förslagsställande instans, i likhet med exempelvis Nordiska kulturkommissionen.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 27) till regeringarna i Finland och Sverige att tillsätta ett permanent rådgivande och förslagsställande samarbetsorgan med uppgift att verka för att underlätta den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningens utbildningsproblem. Rekommendationen antogs med 56 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 20/1964 angående anslag till studiebytesresor mellan nordiska skolor framgick, att ökade anslag i samtliga länder anvisats för nordiskt skolelevsutbyte. Utskottet konstaterade, att utbytet dock icke fått den omfattning som rekommendationen avsett, och uttryckte förhoppningen att ytterligare medel måtte anvisas för ändamålet så att större elevkategorier kunde delta i utbytesverksamheten.

I regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 23/1964 angående utbyggnad av folkskoleseminariernas undervisning i nordiska språk upp-

lystes, att Danmark som koordinerande land anmodat Nordiska kulturkommissionen att företaga en närmare undersökning av de i rekommendationen berörda frågorna och framlägga förslag till praktiska åtgärder. Utskottet uttalade att skyndsamma åtgärder måtte vidtagas för att bringa denna viktiga fråga till en positiv lösning.

Under rubriken skol- och undervisningsfrågor må även nämnas rekommendation nr 16/1965 angående stipendier till elever vid Nordisk journalistkursus. Av meddelandena i anledning av rekommendationen framgick att Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar vardera ställt belopp, motsvarande sina andelar av det i rekommendationen föreslagna beloppet, till förfogande för stipendier till elever vid Nordisk journalistkursus. Eftersom sålunda rekommendationens syfte förverkligats, beslöt rådet på utskottets förslag anse spörsmålet för sin del slutbehandlat.

3. Radio-, televisions- och filmfrågor

Stort intresse har två medlemsförslag om *TV-samarbete* tilldragit sig, nämligen dels ett förslag om utvidgat TV-samarbete i Norden, väckt av bl. a. fru Segerstedt Wiberg, och dels ett förslag om permanent samnordiskt TV-program, väckt av bl. a. herr Lassinantti och fru Segerstedt Wiberg. I det förstnämnda förslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna att utreda förutsättningarna för en internordisk överenskommelse avseende ömsesidig rätt till vidarebefordran av TV-program producerat i något nordiskt land. I det senare hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att skyndsamt utreda förutsättningarna för inrättandet av ett permanent samnordiskt TV-program vid sidan av förekommande nationella program. Utskottet, som behandlat förslagen i ett sammanhang, hade förutom vid utskottsmöten dryftat spörsmålen vid en gemensam överläggning på Biskops-Arnö i september 1966 med företrädare för de nordiska ländernas radio- och TV-företag.

Utskottet anförde, att alla möjligheter att kraftigt utbygga det nordiska inslaget i TV borde tillvaratagas med utgångspunkt från erfarenheterna av Nordvisionssamarbetet samt med beaktande av de möjligheter som den snabba utvecklingen på det tekniska området erbjuder. I detta syfte borde enligt utskottets åsikt en gemensam planeringsverksamhet inledas, varvid även avancerade tekniska framtida lösningar borde beaktas. Härvid åsyftade utskottet TV-satelliters möjlighet att förmedla program samt färgtelevisionen. Förekommande fall av avskärmning av TV-program mellan de nordiska länderna borde med det snaraste avlägsnas och särskilt möjligheterna att i gränstrakterna öka programmets sebarhet undersökas. Därjämte borde särskilda åtgärder vidtas för att underlätta Islands deltagande i det nordiska TV-samarbetet. Utskottet uttalade även önskvärdheten av att rådet får möjlighet att fortlöpande följa utvecklingen och planeringen på TV-området inom de nordiska länderna genom någon form av kontakt med ländernas radioföretag.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 12) till regeringarna att framlägga förslag till ett avsevärt utbyggt nordiskt TV-samarbete såväl med utgående från erfarenheterna av Nordvisionssamarbetet som med beaktande av de nya möjligheter som den snabba tekniska utvecklingen kommer att erbjuda, att avlägsna hindren för en ökad sebarhet av TV-program mellan de nordiska länderna, särskilt i fråga om dessas gränstrakter och att verka för att möjliggöra att Island aktivt kan taga del i det nordiska TV-samarbetet. Rekommendationen antogs med 51 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Vid sessionen förelåg ett av herrar Braconier och Lundström väckt medlemsförslag om samnordiska kortvågssändningar till utlandet. I förslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna av ett närmare samarbete mellan de nordiska radioföretagen för spridande av nordisk upplysning via kortvågssändare. I motiveringen till förslaget framhölls, att det nordiska inslaget i fråga om internationella radioutsändningar fortfarande är blygsamt jämfört med många andra länders samt att de nordiska länderna på detta område kunde påtaga sig avsevärt större uppgifter.

Utskottet konstaterade att ett integrerat nordiskt samarbete på kortvågssändnings område i överensstämmelse med förslagsställarnas önskemål krävde helt andra tekniska och ekonomiska resurser än dem som för närvarande står till buds. En informationsverksamhet av föreslagen art ansågs även svårigen kunna förenas med radioföretagens programverksamhet finansierad med licensmedel. Andra medel erfordras därför för utbyggnad av kortvågssändningarna till utlandet. Utskottet fann icke heller tillräcklig grund föreligga för närvarande för ett klart ställningstagande till förmån för ökade insatser för utlandsupplysning i form av just kortvågssändningar. På utskottets förslag beslöt rådet att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Vid sessionen förelåg även ett medlemsförslag om samordning av radioföretagens utländska nyhetsbevakning. I förslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna att gemensamt överväga lämpligheten av att inför radioföretagens styrelser ge uttryck för önskemålet om förbättrad nyhetstjänst genom samarbete i fråga om utsändande av utlandskorrespondenter.

Utskottet konstaterade att samarbetet på ifrågavarande område redan antagit vedertagna former och sköttes vid regelbundna möten mellan de nordiska ländernas radioföretag och nyhetsbyråer, vid vilka möjligheterna att ytterligare utveckla samarbetet kontinuerligt dryftades. Med hänsyn till att utvecklandet av samarbetet på berörda område företrädesvis är en angelägenhet, som ankommer på radio- och nyhetsinstitutionerna själva, fann utskottet icke anledning att föreslå antagande av en rekommendation

om åtgärder från regeringarnas sida i denna angelägenhet. Utskottet föreslog däremot att rådet måtte anmoda rådets presidium att göra radioföretagen och nyhetsbyråerna i de nordiska länderna uppmärksamma på angelägenheten av att utnyttja alla förefintliga möjligheter till samarbete i fråga om nyhetstjänsten i utlandet.

Av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för leater, film, radio och television samt det svar, som statsrådet Edenman lämnat med anledning av i saken ställd fråga, framgick att vissa åtgärder på det nationella planet i linje med rekommendationens syfte vidtagits och att inom Nordiska kulturkommissionen dragits upp riktlinjer, enligt vilka en samordning av utbildningen för vissa kategorier inom ifrågavarande yrken borde försiggå. Vidare meddelades, att sedan en i Sverige tillsatt utredning på berörda område framlagt resultatet av sitt arbete, frågan om formerna för en nordisk samverkan enligt Nordiska kulturkommissionens riktlinjer skulle prövas ytterligare, varigenom goda möjligheter för ett begränsat samarbete borde finnas.

4. Nordisk turnéopera

Till sessionen hade av bl. a. herr Kellgren väckts ett medlemsförslag om upprättande av en nordisk turnéopera. I förslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för upprättande av en nordisk turnéopera. I förslaget framhölls, att möjligheterna att få uppleva fullvärdig opera borde vidgas utöver nuvarande krets, som är begränsad till dem som bor i de största städerna med fasta operascener, och att detta syfte borde kunna nås genom inrättande av permanenta operaturnéer.

Utskottet nödgades konstatera, att de faktiska möjligheterna att åstadkomma ett fruktbärande samarbete på operans område genom inrättande av en särskild nordisk turnéopera icke torde förefinnas i dagens läge. Bl. a. bristen på lämpliga teaterlokaler torde utgöra ett allvarligt hinder för en verksamhet av föreslagen art. Utskottet ställde sig dock positivt till ett permanent nordiskt samarbete på operans område genom en utbyggd gästföreställnings-, utbytes- och turnéverksamhet, som skulle baseras på de förefintliga fasta operascenerna i de olika länderna. Tillräckliga, särskilt anvisade medel borde ställas till förfogande för ändamålet. Som värdefullt komplement till nämnda utbytesverksamhet mellan de fasta operainstitutionerna framhöll utskottet värdet av samarbetet på kammaroperans område. Utskottet föreslog, att rådet måtte rekommendera regeringarna att företaga en allsidig utredning om förutsättningarna för ett utökat nordiskt samarbete på operakonstens område.

Utskottets svenska medlemmar (fröken Ranmark, fru Segerstedt Wiberg och herr Thapper) jämte en dansk rådsmedlem reserverade sig mot utskottets beslut och hemställde, att rådet måtte besluta att icke företaga

sig något i anledning av förslaget under motivering att vid avvägning mellan alla de olika kulturbehov, som gör anspråk på ekonomiskt stöd av det allmänna, medelsanvisning till förmån för en turnéopera av föreslagen art knappast framstår som en mera angelägen uppgift.

Rådet antog utskottets förslag till rekommendation (nr 2) med 31 röster mot 19; 3 medlemmar avstod från att rösta. Av de svenska medlemmarna röstade alla i omröstningen nej utom herrar Cassel, Björkman och Holmberg, som röstade ja, och fru Ekendahl, som avstod från att rösta.

5. Nordiska kulturfonden

Av meddelandena om rekommendation nr 28/1966 angående Nordiska kulturfonden framgick, att en överenskommelse mellan de nordiska länderna om Nordiska kulturfonden undertecknats i oktober 1966 och att kulturfondens permanenta styrelse hållit konstituerande möte i Göteborg i februari 1967. Vidare framgick att fondens sekretariat tills vidare skulle vara beläget i det land, som ordföranden tillhörde.

Utskottet uttalade beträffande frågan om utseende av medlemmar i kulturfondens styrelse, såvitt avser av rådet utsedda medlemmar, att dessa borde utses bland rådets medlemmar eller suppleanter. Vidare ansåg utskottet det icke lämpligt att till medlem i kulturfondens styrelse utsågs medlem av Nordiska kulturkommissionen.

Utskottet konstaterade med tillfredsställelse att rekommendationens syfte genom snabba åtgärder från regeringarnas sida uppfyllts. På förslag av utskottet beslöt rådet anse spörsmålet för sin del slutbehandlat.

6. Övrigt

I anledning av regeringsmeddelande om rekommendation nr 38/1965 angående nordiskt Asien-institut konstaterade utskottet, att undervisningsministerierna i respektive länder godkänt stadgar för ett nordiskt Asieninstitut samt att institutets verksamhet kunde inledas i början av år 1967 i lokaler i anslutning till Köpenhamns universitet. Utskottet fann därmed saken färdigbehandlad. På förslag av utskottet beslöt rådet anse spörsmålet för sin del slutbehandlat.

C. Saker förberedda av socialpolitiska utskottet

1. Sociallagstiftningen

Den mest omfattande arbetsuppgiften inom socialpolitiska utskottets arbetsområde har under det gångna året gällt frågan om en harmonisering av sociallagstiftningen i Norden.

I ett till elfte sessionen väckt medlemsförslag hade bl. a. herr Kellgren hemställt, att rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder

i syfte att uppnå ett *förenhetligande av de nordiska ländernas sociallagstiftning*. Rådet uppsköt vid denna session medlemsförslagets vidare behandling till en senare session för att bereda rådets socialpolitiska niomannakommitté, som då hade att förbereda rådets socialpolitiska saker, tillfälle att närmare utreda frågan. Inom niomannakommittén påbörjades detta utredningsarbete under hösten 1963. Utredningsarbetet inriktades i första hand på möjligheterna för en harmonisering av de nordiska ländernas arbetslöshetsförsäkringslagstiftningar, vilket resulterade i att rådet vid sin tolfte session rekommenderade regeringarna att utreda förutsättningarna för en harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning på området (rek. nr 13/1964). Frågan är för närvarande föremål för behandling i Nordiska arbetsmarknadsutskottet. Utredningsarbetet inom rådets socialpolitiska utskott inriktades därefter på de nordiska ländernas lagstiftning om semester och socialhjälp. Rådet antog vid sin trettonde session 1965 rekommendationer till regeringarna att så långt som möjligt samordna de nordiska ländernas lagstiftningar om semester och om socialhjälp (rek. nr 20/1965 och nr 21/1965).

Under tiden efter trettonde sessionen har utskottet fortsatt utredningsarbetet med huvudfrågan om möjligheterna för en harmonisering av de nordiska ländernas socialförsäkringsbestämmelser. En inom utskottet utarbetad sammanställning av huvuddragen av de nordiska ländernas socialförsäkringsbestämmelser har varit föremål för remissbehandling hos sådana myndigheter och organisationer, som i sitt praktiska arbete har kontakt med socialförsäkringens olika grenar. Syftet var att därigenom vinna kännedom om huruvida och i vad mån erfarenheter i det praktiska arbetet givit vid handen att ett förenhetligande av ländernas socialförsäkringsbestämmelser var påkallat.

Beträffande socialförsäkringsbestämmelserna i stort fann utskottet icke läget vara sådant att det för närvarande vore möjligt att förorda en allmän harmonisering. I stället förordade utskottet — under hänvisning till att en i alla avseenden enhetlig nordisk socialförsäkringsordning svårliken kan uppnås så länge de nationella förutsättningarna skiftar från land till land — en konvention, som skulle tillförsäkra alla nordiska medborgare ett visst minimiskydd i fråga om social trygghet, oavsett om den enskilde vistas i hemlandet eller i annat nordiskt land. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 8) till regeringarna att utarbeta förslag till en dylik konvention mellan de nordiska länderna angående upprätthållande av viss minimistandard rörande olika sociala förmåner.

Under sitt arbete med medlemsförslaget hade utskottet uppmärksammat en protokollsanteckning av Nordiska socialpolitiska kommittén i ett förslag till revision av 1966 års nordiska socialkonvention, enligt vilken för Norges del konventionen icke skulle omfatta den norska folketrygdens tilläggs pensioner. Sådana undantag från konventionen borde enligt utskottets mening

undvikas. Fastmera borde denna automatiskt vinna tillämpning på nya förmåner. På utskottets förslag antog rådet därför även en rekommendation (nr 9) till regeringarna att komplettera den nordiska konventionen av år 1955 om social trygghet med ett stadgande om att nytillkommande förmåner inom ländernas sociallagstiftning automatiskt utgår till medborgare från grannländerna vid stadigvarande vistelse i förmånslandet.

Vid en granskning av socialförsäkringslagstiftningen hade utskottet funnit en nordisk harmonisering påkallad beträffande vissa detaljspörsmål. På förslag av utskottet antog rådet två rekommendationer (nr 10 och 11). Den första rekommenderar åtgärder för att så långt möjligt samordna eller förenhetliga de nordiska ländernas lagstiftningar om pensionsförsäkring såvitt avser *dels* fråga om tillgodoräknande av rätt till tilläggspension vid flyttning från ett nordiskt land till ett annat, *dels* fråga om slopande av karenstid för rätt till ålderspension vid flyttning till hemlandet, *dels* fråga om uttag av reducerad ålderspension i ett land och därefter uttag av full pension i annat land, *dels ock* fråga om reduktion av ålderspension, när andra maken uppbär utländsk pension. I den andra rekommendationen hemställs om åtgärder för att så långt möjligt samordna eller förenhetliga de nordiska ländernas lagstiftningar om sjukförsäkring såvitt avser *dels* fråga om sjukförsäkringens storlek och varaktighet, *dels* fråga om sjuktransportkostnader, *dels* fråga om sjukpenning vid vistelse utom landets gränser, *dels ock* fråga om bosättningsbegreppet och därmed försäkringstillhörighet.

Av ett meddelande om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land framgick att genom lagändringar under året 1966 i Sverige i lagen om allmän försäkring tidigare regler om tilläggspensionering, vilka varit strängare för utlänningar än för svenska medborgare, i huvudsak slopats. Vidare framgick att genom en av svenska försäkringsdomstolen år 1966 meddelad dom beträffande medborgare i Danmark, Finland, Island och Norge, vilka är stadigvarande bosatta i Sverige, samma regler skall gälla i fråga om förmån från tilläggspensioneringen som för svenska medborgare samt att frågan om tilläggspension för medborgare i nordiskt grannland, vilka har arbetsanställning i Sverige utan att vara bosatt där, är föremål för utredning inom nordiska pensionsutskottet. Utskottet konstaterade att rekommendationens syfte i huvudsak numera uppnåts. Utskottet hänvisade även till att frågan om tilläggspensionering för arbetstagare i gränstrakterna väckts i rådet. På förslag av utskottet beslöt rådet anse spörsmålet för sin del slutbehandlat.

Beträffande arbetet med rekommendation nr 19/1962 angående samordning av änke- och invalidpensionering kunde utskottet konstatera att det förts så långt att syftet med rekommendationen uppnåts. En överenskom-

melse mellan de nordiska länderna hade undertecknats i augusti 1966 om ändring av artikel 4 i den nordiska konventionen om social trygghet, innebärande att invalid eller änka, som uppbär pension och flyttar mellan de nordiska länderna, bibehåller sin rätt till pension från utflyttningslandet till dess vederbörande uppfyller villkoren för rätt till pension i uppehållslandet. På förslag av utskottet beslöt rådet anse spørsmålet för sin del slutbehandlat.

Rekommendation nr 13/1964 avser harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen. Enligt meddelandet, som kompletterades med upplysningar av den norske arbetsministern, är rekommendationen föremål för utredning i ett underutskott till Nordiska arbetsmarknadsutskottet. Med hänsyn till sakens komplicerade natur ansågs det icke möjligt att för närvarande uttala sig om när arbetet med saken kunde avslutas. Utskottet uttalade sin förhoppning om att ett positivt resultat av rekommendationen skulle kunna emotes inom en icke alltför avlägsen framtid.

2. Arbetsmarknadsfrågor

Ett flertal arbetsmarknadsfrågor har i likhet med tidigare år behandlats av utskottet.

Av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 2/1960 angående gemensam läkarmarknad framgick att, sedan samtliga ratifikationsinstrument deponerats, överenskommelsen den 18 juni 1965 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare trätt i kraft den 10 augusti 1966. Sedan rekommendationens syfte sålunda uppnåtts beslöt rådet på förslag av utskottet anse rekommendationen såsom för sin del slutbehandlad.

Av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 7/1964 om gemensam arbetsmarknad för tandläkare framgick att en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare undertecknats i december 1966 samt att åtgärder för ratifikation av överenskommelsen vidtagits eller komme att vidtagas av de berörda staterna. Utskottet noterade även här att rekommendationens syfte uppnåtts. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Rekommendation nr 19/1958 avser gemensam arbetsmarknad för veterinärer. Av meddelandena framgick att för Danmarks del rekommendationens syfte uppfyllts genom införande av lagbestämmelser, som öppnar möjlighet för gemensam nordisk arbetsmarknad för veterinärer. För Sveriges del hade rekommendationen i allt väsentligt efterkommit, sedan inför utskottet upplysts att man nu var beredd att från svensk sida jämställa veterinärutbildningen vid övriga nordiska länders veterinärhögskolor med den svenska veterinärutbildningen efter viss kortare kompletterande utbildning. För Finlands del försvårades rekommendationens genomförande med hänsyn till

kravet om slopande av nationellt medborgarskap. Detta hinder torde enligt utskottet kunna undanröjas inom ramen för en konvention såsom skett i motsvarande fall vid genomförande av nordisk arbetsmarknad för läkare och tandläkare. Enligt utskottets mening var tiden nu inne för att uppgöra utkast till en sådan konvention.

Arbetsmarknadskaraktär har även rekommendation nr 26/1963 angående tillgodoräknande av offentlig tjänst i nordiskt land för rätt till pension. Den i anledning av rekommendationen tillsatta arbetsgruppen hade i december 1966 i betänkandet »Den statliga personalpensioneringen i Norden» lagt fram förslag till överenskommelse mellan länderna. Sveriges regering hade beslutat att begära riksdagens bemyndigande att, såvitt ankom på Sverige och under förutsättning av enighet mellan de nordiska länderna, genomföra en pensionssamordning i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslagits i det enhälliga betänkandet. Utskottet fann det angeläget att samtliga länder kom överens om samordningen, så att den enligt arbetsgruppens förslag kunde börja fungera redan under innevarande år.

På grundval av berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet har utskottet diskuterat vissa frågor med anknytning till arbetsmarknadsutskottets fortsatta verksamhet. I samband härmed har utskottet behandlat rekommendation nr 14/1966 angående samarbete på lokaliseringspolitikens område. Arbetet med rekommendationen har påbörjats inom särskilt tillsatta arbetsgrupper.

Ett medlemsförslag om gemensam *arbetsmarknad för revisorer* hade väckts av bl. a. herr Björkman. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna att avlägsna de hinder som föreligger för genomförande av en gemensam arbetsmarknad för revisorer. Utskottet fann i likhet med förslagsställarna och vissa remissorgan en nordisk arbetsmarknad för revisorer aktuell särskilt med hänsyn till uppkomsten av internordiska koncernbildningar och andra former för samverkan. Utskottet fann emellertid att man borde avvakta resultatet av det utredningsarbete, som pågår i de nordiska länderna i syfte att uppnå en likartad nordisk aktiebolagslagstiftning, innan frågan om en nordisk arbetsmarknad för revisorer tas upp till behandling. På förslag av utskottet beslöt rådet därför att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Bl. a. herr Birger Andersson hade väckt ett medlemsförslag om *auktorisering av speditörer*. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för införande av en för Norden gemensam auktorisation av speditörer, verksamma i de nordiska länderna. Förslagsställarna åsyftade att en auktorisationsordning i likhet med den som 1964 införts i Sverige med auktorisation av speditörer genom han-

delskamrarnas försorg skulle införas i samtliga nordiska länder. Den föreslagna auktorisationen skulle ges nordisk giltighet.

Då ett ur nordisk synpunkt tillfredsställande system ansågs kunna skapas utan ingripande från regeringarnas sida genom en auktorisation av näringslivets organ, föreslog utskottet att rådet icke skulle företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. Rådet beslöt i enlighet härmed.

3. Nordiska hälsovårdshögskolan

Betydande uppmärksamhet har ägnats frågan om den Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet. Således ställdes i anslutning till meddelande om rekommendation nr 12/1966 angående utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolan vid sessionen fråga till den svenska regeringen angående planerna rörande hälsovårdshögskolans fortsatta utbyggnad, särskilt med hänsyn till lokalfrågan. Frågan om utbyggnad av hälsovårdshögskolan hade varit föremål för övervägande vid det nordiska hälsovårdsministermötet i april 1966. Därvid överenskomms det att en kurs för sjukhusadministratörer skulle anordnas på försök vid högskolan under läsåret 1967/68. Vidare framgick att frågan om högskolans fortsatta verksamhet skulle bli föremål för ytterligare internordiska överväganden då nuvarande avtal utlöper den 30 juni 1968. Högskolan, som för närvarande disponerar en nettoyta av 190 m², skulle enligt av svenska regeringen godkänt byggnadsprogram inom den blivande hygieniska institutionen vid Göteborgs universitet disponera 300 m² för institutionens lokaler. Utskottet betonade vikten av att lokalfrågan icke fick lägga hinder i vägen för en rationell och önskvärd utbyggnad av hälsovårdshögskolans verksamhet. Vid prövning av det framtida programmet för högskolan borde även beaktas möjligheten att inrymma undervisning i social odontologi inom högskolans ram.

4. Hälso- och sjukvårdsfrågor

Bl. a. fru Ekendahl hade väckt ett medlemsförslag om *högre utbildning av sjuksköterskor*. I förslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för en samnordisk högre utbildning av sjuksköterskor. Utskottet konstaterade liksom förslagsställarna och flertalet remissorgan att behov av den föreslagna utbildningen för sjuksköterskor på akademisk nivå föreligger i samtliga nordiska länder. Utbildningen åsyftar sjuksköterskor med ledande befattningar inom den högre undervisningen och den högre administrationen. Antalet tjänster i varje land för denna speciella grupp sjuksköterskor ansågs vara alltför begränsat för att motivera möjlighet till fullständig utbildning i varje land. Enligt utskottets mening kunde den föreslagna utbildningen anknytas till Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg. Även andra lokaliseringalternativ borde emellertid beaktas. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 19) till regeringarna att undersöka förutsättningarna för

en samnordisk högre utbildning av sjuksköterskor. Rekommendationen antogs med 54 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

5. Arbetarskyddsfrågor

Till sessionen hade väckts ett medlemsförslag om förenhetligande av bestämmelserna angående *de ungas användande i arbete*. I förslaget hemställdes, att rådet ville rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för ett förenhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete. Samtliga länders bestämmelser på ifrågavarande område vill tillgodose samma intressen, nämligen barns och ungdoms behov av sunda och säkra arbetsförhållanden. En samordning av bestämmelserna försvåras emellertid av nationella och traditionella förhållanden, vilka påverkat utformningen av de enskilda ländernas regler. Enligt utskottets mening var det angeläget att på sådana områden, där nära anknytning mellan bestämmelserna föreligger och där dessa har särskild betydelse för arbetsmarknaden, en samordning kommer till stånd. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 3) till regeringarna att undersöka förutsättningarna för ett förenhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete. Rekommendationen antogs med 46 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Ytterligare en arbetarskyddsfråga har aktualiserats i rådet genom ett medlemsförslag om utvidgat nordiskt samarbete på *arbetarskyddets område*, väckt av bl. a. herr Kellgren. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att utreda förutsättningarna för och framlägga förslag till en effektivt verkande gemensam ordning för utfärdande av anvisningar för maskiner, redskap eller andra tekniska anordningar att iakttagas i arbetarskyddsavseende i samtliga nordiska länder. I förslaget hade framförts tanken på att inrätta ett permanent nordiskt organ med viss samnordisk beslutanderätt med uppgift att utarbeta anvisningar för maskiner m. m. För närvarande förberedes sådana anvisningar av Nordiska maskinkommittén (NMK). Utskottet fann att arbetet inom NMK hittills knappast kunnat bedrivas med den effektivitet, som måste krävas med hänsyn till teknikens överväldigande snabba expansion. Utskottet ifrågasatte huruvida icke vissa ytterligare åtgärder borde vidtagas för att intensifiera NMK:s verksamhet i syfte att förbättra möjligheterna att snabbt få fram anvisningar på maskinskyddets område. NMK borde kunna byggas ut till ett permanent arbetande nordiskt organ på detta område, till vilket alla skyddsfrågor beträffande maskiner av nordiskt intresse kunde hänskjutas. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 4) till regeringarna att åstadkomma en snabb och effektivt verkande gemensam ordning för tillgodoseende av arbetarskyddet beträffande maskiner, redskap och andra liknande tekniska anordningar.

6. Näringsforskning

Frågan om nordiskt samarbete på näringsforskningens område är sedan länge föremål för överväganden, bl. a. i Sverige. Ett spörsmål till den svenska regeringen huruvida den anser att åtgärder bör vidtagas för att åstadkomma ett nordiskt samarbete på detta fält besvarades med att frågan om nordisk samverkan på detta område har intresse ur svensk synpunkt. Vid behandling av meddelandena i anledning av rekommendation nr 18/1965 angående samarbete på näringsforskningens område uttalade utskottet, som noterade att spörsmålet första gången togs upp i rådet 1956, att, då frågan tidigare fördröjts av nationella svenska utredningar, det syntes utskottet angeläget att åtgärder skyndsamt vidtoges för en lösning av frågan inom en snar framtid.

7. Ungdomens narkotikamissbruk m. m.

Bl. a. herr Lars Larsson hade väckt ett medlemsförslag om forskning angående sambandet mellan ungdomskriminalitet samt ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för en vidgad nordisk forskning i syfte att utreda orsakssammanhanget mellan ungdomskriminalitet samt ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk. Utskottet fann de föreslagna forskningsuppgifterna mycket väsentliga för samhället och samhällsutvecklingen. Enligt utskottets mening hade ett forskningsobjekt av ifrågavarande slag av naturliga skäl nära anknytning till den verksamhet som bedrivs inom Nordiska nämnden för alkoholforskning och inom Nordiska samarbetsrådet för kriminologi. Utskottet förordade därför, att ifrågavarande forskningsuppgift borde hänskjutas till dessa två nordiska organ. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 5) till regeringarna att undersöka möjligheterna för vidgad nordisk forskning angående ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk samt den därmed sammanhängande ungdomsbrottsligheten. Rekommendationen antogs med 50 röster mot 2.

8. Tullbefrielse för handikappade

Till sessionen hade väckts ett medlemsförslag om befrielse för handikappade av tull- och andra avgifter vid anskaffande av motorfordon. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för ett förenhetligande av bestämmelserna om befrielse för handikappade av tull- och andra avgifter vid anskaffande av motorfordon. Utskottet konstaterade, att det är i hög grad otillfredsställande att sådana personer, som är i behov av bil på grund av sin invaliditet, skall nödgas betala extraavgifter i form av tull och skatt som tillfaller staten vid bilförvärv. Det syntes utskottet önskvärt, att frågan om lättnader

för de handikappade att förvärva bil löses likartat i de nordiska länderna. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 17) till regeringarna att undersöka förutsättningarna för ett förenhetligande av bestämmelserna om befrielse för handikappade av tull- och andra avgifter vid anskaffande av motorfordon.

D. Saker förberedda av trafikutskottet

1. Nordisk transportpolitik

I ett medlemsförslag, som väcktes år 1962, föreslogs att regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige låter utreda frågan om befrämjande av de internordiska transporterna genom en gemensam nordisk transportpolitik, som bör genomföras utan att bryta med det internationella samarbetet i ett större sammanhang. I motiveringen till förslaget pekas bl. a. på att frågan om gemensam transportpolitik spelar en betydande roll i den Europeiska ekonomiska gemenskapen. Oavsett det framtida förhållandet mellan varje nordiskt land och Gemensamma marknaden kommer dess transportpolitik att bli av betydelse. Samtidigt spelar de internordiska transporterna en större roll för i varje fall Finland, Norge och Sverige än transporterna till lands till och från kontinenten.

I ett ändringsförslag väckt år 1963 av herr Gustafsson i Stockholm, hemställdes att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att lägga de för den svenska riksdagen samma år framlagda nya riktlinjerna för den statliga svenska trafikpolitiken till grund för en gemensam nordisk transportpolitik (se prop. nr 191/1963). I motiveringen till ändringsförslaget påpekas, att förstnämnda medlemsförslag inte angav hur en nordisk transportpolitik skulle utformas och att de nya riktlinjerna för en svensk statlig trafikpolitik kanske kunde tjäna till ledning även vid uppgörandet av en nordisk politik på detta område.

Trafikutskottet har sedan 1964 lagt ner ett omfattande arbete på att förbereda denna sak. Enligt utskottets uppfattning är det mycket som talar för att betrakta det som en betydelsefull nordisk uppgift att verka för en gemensam transportpolitik, präglad av vittgående liberalisering avseende såvitt möjligt alla transportmedel. Utskottet understryker betydelsen av att man ej ser detta problem uteslutande från rent nordisk synpunkt. Riktmärket bör här vara att nå fram till en kombination av nationella, nordiska och europeiska åtgärder, varvid särskild hänsyn bör tagas till den europeiska marknadsutvecklingen för att ej hindra de nordiska ländernas tillgång till den europeiska transportmarknaden.

Utskottet finner emellertid, att spørsmålet om etableringen av en gemensam nordisk transportpolitik är ett utomordentligt omfattande problemkomplex. En utredning av denna i sin helhet med belysande av olika sidor av komplexet och deras inbördes sammanhang antas vara mycket omfat-

tande och tidskrävande. Utskottet har därför begränsat sin behandling till i första hand vägtransporterna, med uteslutande tills vidare av sjöfarten, luftfarten och järnvägarna. Också inom ramen för denna begränsade uppläggning reser sig ett flertal frågor, som kunde vara lämpade för särskild uppmärksamhet från Nordiska rådets sida. Utskottet har under sina överläggningar hittills koncentrerat sig till godstransporterna med lastbil, som är ett särskilt viktigt område av betydelse för den internordiska handeln.

När det gäller *tillståndsgivningen* i de olika länderna finner trafikutskottet att de liberala svenska riktlinjerna utgör en riktig utgångspunkt, som borde kunna sporra övriga nordiska länder att följa efter med sikte på en liberalisering av gällande nationella tillståndssystem. Utskottet pekar bl. a. på den nya norska samferdselsloven av 19 juni 1964 (nr 7), som trädde i kraft den 1 maj 1966. I Norge synes myndigheterna beredda att främja en liberal utveckling. I Finland däremot tycks tvivel råda beträffande verkningarna av eventuella liberaliseringsåtgärder. Trafikutskottet pekar på att de internordiska förvaltningsavtalen som reglerar godstrafiken med lastbil över gränserna i Norden tagits upp till diskussion mellan regeringarna i syfte att genomföra en revision med sikte på ytterligare liberalisering och förenkling. Man pekar på betydelsen av största möjliga likhet i ländernas tekniska krav på motorfordonen och även i fråga om registrering o. d.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse den liberaliseringstendens, som förefaller vara rådande i några av de nordiska ländernas administrationer i fråga om transportpolitiken. Utskottet har funnit det riktigt att uppmuntra en sådan liberal utveckling, som man anser vara den principiellt riktiga, genom att föreslå en rekommendation, som hemställer till myndigheterna i de nordiska länderna att utreda och undersöka möjligheterna att snarast möjligt avskaffa kravet på tillstånd för godstransporter med lastbil i de olika länderna.

Olikheter finns mellan länderna i fråga om restriktioner för motorfordons *dimensioner och vikt m. m.* De strängaste bestämmelserna synes gälla i Norge. De geografiska skillnaderna länderna emellan motiverar visserligen olikartade bestämmelser, men trafikutskottet trodde att det skulle vara möjligt att gå snabbare fram mot en anpassning och förenkling av restriktionerna och att de önskade resultaten skulle kunna nås i en förhållandevis nära framtid. Man pekade också på att restriktionerna även för närvarande kan frångås genom beviljande av dispens. Man synes vidare böra eftersträva mer likartade normer för standarden på vägar i resp. nordiska länder.

Beskattningen, antingen direkt på fordonet eller indirekt genom skatt på drivmedel eller körsträcka, intar en viktig plats vid behandlingen av den internordiska godstransporten med motorfordon. Vid utformningen av en samordnad och harmoniserad transportpolitik i Norden kan enligt trafik-

utskottets åsikt skatte- och avgiftspolitiken beträffande motorfordon icke uteslutas. Det bör därför arbetas vidare med denna sak, främst med sikte på konkreta problemställningar och när det gäller samordnande åtgärder i fråga om drivmedelsbeskattningen. Utskottet finner vidare att man nu befinner sig i ett gynnsamt läge så till vida som att administrationerna i de olika länderna synes vara i färd med att fastställa riktlinjer för drivmedelsbeskattningen under kommande år. Trafikutskottet föreslog dock icke någon rekommendation på denna punkt.

Utskottet finner, att också frågan om införande av särskilda *arbetstidsbestämmelser* när det gäller lastbilstransporter i internationell trafik bör vara väl ägnad för fortsatt nordiskt samarbete. Frågan om sådana bestämmelser i de nordiska länderna har aktualiserats bl. a. som följd av det internationella arbetet för att få till stånd en konvention om dylika bestämmelser.

Trafikutskottet sammanfattade sin ståndpunkt i ett förslag till rekommendation till regeringarna innehållande,

A. att utreda och undersöka möjligheterna för ett gradvis avskaffande eller anpassning av kraven på särskilt tillstånd för godstransport med lastbilar i och mellan de nordiska länderna;

B. att utreda och undersöka möjligheterna för att anpassa restriktionerna för axeltryck, boggietryck, dimensioner och totalvikt på de viktigaste vägarna för genomgångstrafik i och mellan de nordiska länderna;

C. att utreda och undersöka möjligheterna för införande av likartade bestämmelser om arbetstid, kör- och vilotid samt kontrollen av dylika bestämmelser för vissa grupper av tunga motorvagnar.

En rådsmedlem från Finland reserverade sig mot rekommendationsförslaget första led (A) och ansåg att ett upphävande av tillståndsbepijandet i Finland, där lastbilsbranschen fullständigt domineras av småföretagare, skulle leda till en osund ökning av utbudet av tjänster. Ett upphävande av den finska ordningen vore ej heller någon förutsättning för åstadkommande av en samnordisk transportpolitik.

Rekommendationen (nr 1) antogs emellertid av rådet med 55 röster mot 4. 1 medlem avstod från att rösta.

2. Förbindelserna mellan Finland och Sverige

Två förslag rörande förbindelserna Finland—Sverige behandlades vid sessionen, ett rörande leden Vasa—Umeå, ett rörande leden Åboland—Stockholmsregionen.

I ett medlemsförslag av bl. a. herr Nilsson i Tvärålund föreslogs en rekommendation till regeringarna i Finland, Norge och Sverige att utreda en året-runt-förbindelse över Kvarken mellan Finland och Sverige samt vidare till den norska atlantkusten. I medlemsförslaget framhålls att den s. k. Blå vägen från Finland över Sverige till Norge ur turistsynpunkt

kommit alltmer i förgrunden och utgör en viktig förbindelseled för handeln mellan de nordliga kustregionerna och dessas centra i de båda länderna. För att undgå kortsiktiga lösningar och felinvesteringar på grundval av de talrika förslagen om förbättring av förbindelserna mellan Vasa och Umeå som framlagts, har förslagsställarna ansett det vara mest ändamålsenligt att regeringarna gjorde en allsidig utredning av spörsmålet.

Trafikutskottet uttalar i sitt betänkande att utbyggningen av genomgående trafikleder i Norden är en av de viktigaste aktuella uppgifterna och pekar på att möjligheterna att resa i öst—västlig riktning i Norden ofta är sämre än i nord—sydlig riktning. Utskottet erinrar om att man tidigare, bl. a. i samband med frågan om byggande av norsk-svenska mellanriksvägar, uttalat att vägnätet borde byggas som om landgränserna icke existerade. Utskottet har därför med stort intresse studerat frågor om utbyggnad av genomgående tvärförbindelser från Finlands östgräns till Norges atlantkust, bl. a. under en resa i Vasa—Umeå-trakten sommaren 1966.

Utskottet konstaterar till en början att förslaget om byggande av en landförbindelse mellan Finland och Sverige på öarna i Kvarken är ett projekt, som kan ställas på framtiden, och att det ännu inte föreligger något behov av en järnvägsfärja mellan Vasa och Umeå. En förutsättning för maximalt utnyttjande av de nuvarande färjornas kapacitet är att trafiken kan upprätthållas hela eller nästan hela året, eventuellt med isbrytarhjälp. Utskottet finner det angeläget, att man vid planläggning av isbrytararbetet eftersträvar att tillgodose behovet av isbrytarhjälp också till den tvärgående trafiken över Bottniska viken i den utsträckning, som är möjlig med hänsyn till annan trafik, och att man på längre sikt tar hänsyn till detta behov vid utbyggnaden av isbrytarflottorna i Finland och Sverige. En annan förutsättning för maximalt utnyttjande av färjkapaciteten är enligt utskottets mening att vägnätet på båda sidor om Bottniska viken utbygges, särskilt de vägsträckor som ingår i »Blå vägen».

Trafikutskottet understryker att det är möjligt att skapa en bekväm tvärförbindelse genom tre av Nordens länder genom den existerande färjförbindelsen Vasa—Umeå. Förmodligen kommer det emellertid att uppstå behov av fler genomgående trafikförbindelser mellan Nordens östliga och västliga områden, däribland en väg som kan betjäna transitotrafiken över Trondheim. (Transitotrafiken över Trondheim behandlas i ett särskilt medlemsförslag, som för närvarande förberedes i trafikutskottet.)

Med hänsyn till de faktiska förhållandena i fråga om förbindelserna mellan Vasa och Umeå ansåg utskottet det icke vara påkallat med någon särskild undersökning. Utskottet föreslog därför, att rådet icke skulle företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. Rådet biföll förslaget.

Frågan om färjförbindelserna mellan Finland och Sverige i ett sydligare läge med anknytning till Åland har ingående behandlats av Nordiska rådet

i syfte att få till stånd en gemensam finsk-svensk planering av en ändamålsenlig färjled mellan länderna. I rekommendation nr 8/1964 bad Nordiska rådet om ett förslag till huvudsträckning för en i Europavägssystemet ingående bilfärjförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland. En av de svenska och finska regeringarna tillsatt arbetsgrupp framlade den 15 juli 1966 en rapport med »Förslag till Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland» (Nordisk utredningsserie 1966: 5). Arbetsgruppen rekommenderar att Europaväg 3 förlänges från Stockholm till Norrtälje och Kapellskär, fortsätter via färja till Åbo samt därifrån till Helsingfors och vidare till Finlands östgräns. Då nuvarande färjhamn i Åbo är fullt utnyttjad och ej kan utvidgas föreslår arbetsgruppen byggande av en ny färjterminal i Resovik omedelbart intill Åbo.

I ett tilläggförslag som väckts av bl. a. herrar Björkman, Edström och Palm förordades ett genomförande av arbetsgruppens ovannämnda rekommendationer med den ändringen, att man på lång sikt bör räkna med att slutpunkten på Finlandssidan kommer att flyttas till det yttre kustbandet och icke kvarligga i Åbo. Förslagsställarna hänvisade till arbetsgruppens ekonomiska kalkyler, enligt vilka man bör eftersträva att största möjliga del av transportsträckan går på land och så liten del som möjligt till sjöss. Medan man i dagens läge fann det naturligt, att Åbo utnyttjas som slutpunkt på Finlandssidan, anser man att planeringen bör ske med sikte på att i framtiden utflytta färjterminalen till kustbandet i trakten av Korpo.

Trafikutskottet har införskaffat upplysningar om fördelar och nackdelar med en placering av färjterminalen i Åbo och alternativa lägen, bl. a. under en resa i berörda område sommaren 1966. Utskottet konstaterade att en utflyttning av färjledens ändpunkt till kustbandet skulle kräva mycket stora investeringar i vägar och broar på den s. k. kustvägen samt i serviceanläggningar. Någon utbyggnad av kustvägen till acceptabel standard är emellertid ej aktuell. Med hänsyn till Åbos många fördelar fann utskottet att Resoviken vid Åbo bör bli slutpunkt för färjleden från Sverige.

På trafikutskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 29) till regeringarna i Finland och Sverige att genomföra förslaget till Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland i enlighet med arbetsgruppens förslag.

3. Frihamn eller transitohamn i Nordnorge

Till rådets elfte session hade en rådsmedlem från Finland föreslagit att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna i Finland och Norge att undersöka möjligheterna för en frihamn för Finland inom Kirkenesområdet. I ett ändringsförslag vid tolfte sessionen ändrade förslagsställaren yrkandet till att avse en rekommendation till regeringarna i Finland, Norge och Sverige att undersöka möjligheterna för en isfri transitohamn vid

den norska ishavskusten till nytta för näringslivet i nämnda tre länder. Förslagen får ses mot bakgrunden av de norsk-finska utredningar, som företagits angående ekonomiskt samarbete inom Nordkalottområdet resulterande i planer på upprättande av en norsk-finsk träförädlingsindustri i Kirkenesområdet.

Trafikutskottet konstaterar i sitt utlåtande, att de nu avslutade undersökningarna visar att förslagen har förlorat sin aktualitet sedan planerna på en gemensam industrianläggning tills vidare lagts åt sidan. Utskottet anser dock att frågan om anläggande av en transitohamn i Nordnorge med kort varsel kan bli aktuell på nytt och finner det därför påkallat, att man fortsätter arbetet med frågan. Utskottet har erfarit, att regeringarna vid behandlingen av Nordiska rådets rekommendation nr 14/1966 om samarbete på lokaliseringspolitikens område också tar upp spørgsmålet om en transitohamn för Finland i Nordnorge och finner därför att det icke är nödvändigt att trafikutskottet också arbetar vidare med frågan.

Utskottet föreslog att rådet icke skulle företaga sig något i anledning av förslagen, vilket bifölls av rådet.

4. Öresundsfrågor

I likhet med föregående år tilldrog sig Öresundsfrågorna betydande intresse även under denna session. Trafikutskottet hade inom detta ämnesområde till behandling a) ett tilläggsförslag av bl. a. herrar Cassel och Lundström om tillsättande av en dansk-svensk arbetsgrupp för luftfartsförhållandena i Öresundsområdet, b) regeringsmeddelanden i anledning av rekommendation nr 5/1962 om utbyggnad av Öresundsregionen, c) regeringsmeddelanden i anledning av rekommendation nr 34/1965 om storlufthamn i Öresundsregionen, d) regeringsmeddelanden i anledning av rekommendation nr 35/1965 om fast Öresundsförbindelse, och e) regeringsmeddelanden i anledning av rekommendation nr 27/1966 om flygplatser inom Öresundsområdet. I tilläggsförslaget föreslås en rekommendation om tillsättande av en dansk-svensk arbetsgrupp med uppgift att snarast och med ledning av de specialundersökningar, som på danskt och svenskt håll redan företagits eller kan komma att företagas, pröva hela frågan om luftfartsförhållandena i Öresundsområdet avseende byggande av storflygfält och sekundära flygfält, luftrumets utnyttjande, trafikledernas utformning m. m. från såväl ekonomiska, trafikmässiga som tekniska synpunkter och att i en sådan arbetsgrupp bereda de regionala myndigheterna tillbörlig representation ävensom att under utredningsarbetet hålla kontakt med berörda regeringar i det övriga Norden.

Under trafikutskottets behandling av ovannämnda ärenden framkom, att Öresundsgruppens rapport med nya beräkningar av kostnaderna för anläggande av en fast Öresundsförbindelse, nya trafikprognoser och upplysningar om bottenundersökningarna i Öresund kunde väntas vara klar om ett

par månader, d. v. s. försommaren 1967. Vidare meddelades, att Svedagruppen inom kort med utgångspunkt från nya förutsättningar kommer att göra ytterligare undersökningar av det antal operationer, som kan genomföras i luftrummet i Öresundsområdet, m. fl. problem med anknypning till en storflygplats. Resultaten av dessa undersökningar kunde väntas föreligga i slutet av 1967. Vad angår de svenska undersökningarna av alternativa möjligheter för byggande av en svensk flygplats vid Holmeja upplystes, att dessa undersökningar kommer att offentliggöras inom den närmaste framtiden och sändas på remiss för yttrande i Sverige.

Trafikutskottet uttalade att man fann det utomordentligt viktigt, att en utbyggnad av Öresundsregionen till ett kraftcentrum, som kunde hävda sig i förhållande till andra stora centra i Europa, inledes utan onödiga förseningar. Planläggningen av utbyggnaden av regionen förutsätter emellertid, att det fattas beslut om placeringen av den fasta förbindelsen över Öresund och också om var en kommande storflygplats i Norden skall byggas. Vad angår den fasta förbindelsen hade utskottet icke fått informationer som kunde bilda grundlag för ytterligare uttalanden i saken. Utskottet uttalade sin avsikt att hålla ett sammanträde snarast möjligt efter det att Öresundsgruppens betänkande framlagts.

Beträffande ordnandet av luftfartsförhållandena i Öresundsområdet ansåg utskottet att det första och viktigaste steget måste vara att finna det bästa läget för en storflygplats och att möjligheterna att förlägga den dit icke får på något sätt hindras genom anläggande av sekundära flygfält. Utskottet fann det vara angeläget med nära kontakt mellan regeringar och myndigheter i Danmark och Sverige i denna fråga.

På förslag av trafikutskottet antog rådet en rekommendation (nr 28) till regeringarna i Danmark och Sverige att snarast möjligt utvidga och stärka samarbetet i fråga om en undersökning av hela frågan om luftfartsförhållandena i Öresundsområdet. Detta kan eventuellt ske genom att på passande tidpunkt tillsätta en gemensam arbetsgrupp. Regeringarna bör ge de regionala och kommunala myndigheterna möjlighet att delta i dessa undersökningar på lämpligt sätt. De två regeringarna bör dessutom under utredningsarbetet upprätthålla kontakt med övriga nordiska regeringar. Rekommendationen antogs med 57 röster. 2 medlemmar avstod från att rösta.

5. Pensionärers rabatt på järnvägsbiljetter

I ett medlemsförslag av bl. a. herr Hammarberg hemställdes, att giltighetsområdet för de förmåner vid biljettinköp på järnväg, som i Danmark och Finland gäller för personer över 65 år, i Norge för personer över 70 år och i Sverige för personer över 67 år, utvidgas till att avse resor på samtliga nämnda länders statsbanor. Förslaget är motiverat med att det vore naturligt att utvidga den i varje land redan gällande ordningen, enligt vilken äld-

re personer, som inte längre är aktiva i förvärvslivet och därför i större utsträckning kan disponera sin tid, kan resa billigt på tider, då järnvägarna har ledig transportkapacitet, till att gälla för resor inom hela Norden. I medlemsförslaget anföres att ett sådant utsträckt giltighetsområde torde vara till fördel för både trafikanterna och järnvägarna.

Trafikutskottet är ense med förslagsställarna om att pensionärer bör ha möjlighet att resa billigt på alla nordiska järnvägar under de tider, då det finns ledig kapacitet. Utskottet har studerat skillnaderna mellan de olika ländernas bestämmelser och har funnit att äldre personer från de övriga länderna i stort sett har samma möjlighet att resa billigt som landets egna medborgare. Vissa ändringar kan dock bli nödvändiga för att underlätta utnyttjandet av rabattordningarna för medborgare från andra länder, bl. a. beträffande de s. k. 65-korten i Finland och 67-korten i Sverige. För att kunna utnyttja möjligheterna att resa billigt föreslår utskottet att resenärerna skall kunna köpa biljetterna även till övriga länder på sin hemort före resans påbörjande och att effektivare information lämnas om rabattmöjligheterna. På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 30), i vilken hemställes till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att söka uppnå ett bättre utnyttjande av den existerande möjligheten för äldre att resa billigt i Norden.

6. Luftfartsfrågor

Flera luftfartsfrågor är för närvarande anhängiga i Nordiska rådet. Förutom Öresundsflygplatsen behandlades ytterligare två frågor under sessionen, nämligen frågan om gemensam politik för charterflyg samt frågan om ett nordiskt organ för luftfartstekniska frågor.

Frågan om *tillståndsgivning för charterflyg* behandlas i ett medlemsförslag av herrar Hammarberg och Lundström, vari föreslås att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att verka för enhetliga och möjligast liberala samt ur trafiksäkerhetssynpunkt tillfredsställande regler för charterflyget i de nordiska länderna med rimligt hänsynstagande till den regeljära flygtrafikens intressen. I förslaget hänvisas till den kraftiga utvecklingen av charterflyget under de senaste åren och till betydelsen av att nya bestämmelser på detta område blir gemensamma för så många nordiska länder som möjligt. Samtidigt framhålles det sociala intresset av att möjligheter skapas för att företaga charterflygningar som utnyttjas av ett brett turistklientel till platser utanför Europa.

I ett remissuttalande anför SAS att de år 1964 i fyra nordiska länder införda gemensamma bestämmelserna om charterflyg har medfört, att SAS' trafik i medelhavsländerna icke endast stagnerat utan gått tillbaka. SAS' marknadsandel i den totala lufttrafiken i Europa har kontinuerligt sjunkit under senare år, medan det skandinaviska charterflyget samtidigt vuxit med 40—50 % om året. Upptagandet av skandinaviska charterflygningar

till utomeuropeiska länder befaras kunna medföra en väsentlig nedgång i passagerarantalet på vissa av SAS' linjer. Detta gäller icke endast trafiken till och från Skandinavien utan också passagerarantalet mellan utländska punkter på linjerna genom att rätten att medtaga passagerare mellan utländska punkter är beroende av omfånget av den förstnämnda trafiken. SAS hänvisar till att regeringarna i Danmark, Norge och Sverige under 1966 tillsatt ett departementalt utskott för att utreda efter vilka grundläggande regler charterflyget skall få bedrivas i konkurrens med reguljärt flyg, särskilt SAS. SAS menar att det departementala utskottets direktiv överensstämmer med medlemsförslaget och föreslår att detta får vila i avvaktan på det departementala utredningsarbetets avslutande.

Under trafikutskottets behandling av saken har meddelats att Danmarks, Norges och Sveriges regeringar under 1966 tillsatt ytterligare ett departementalt utskott, nämligen för utredning av frågan om säkerhet i luftfarten och personalens flygtid.

Trafikutskottet sade sig anse det naturligt att de länder, som samarbetar i SAS, tillsätter gemensamma utskott men finner det tillika önskvärt att Finland och Island inbjudes att delta i arbetet med där behandlade frågor så snart detta kan anses ändamålsenligt i syfte att utforma gemensamma nordiska regler för charterflyg.

På utskottets förslag antog Nordiska rådet en rekommendation (nr 25) till regeringarna i de nordiska länderna att med rimligt hänsynstagande till de företag, som driver reguljär flygtrafik, verka för att likartade bestämmelser rörande charterflyg införes och att dessa bestämmelser blir så liberala som möjligt och tillfredsställande ur säkerhetssynpunkt. Rekommendationen antogs med 50 röster mot 1. 1 medlem, nämligen herr Skoglund, avstod från att rösta.

I anledning av rekommendation nr 30/1965 om upprättande av ett gemensamt nordiskt organ för luftfartstekniska frågor med beslutanderätt hade regeringarna i sina meddelanden till sessionen uttalat, att man fortfarande ansåg de nuvarande samarbetsformerna på det luftfartstekniska området för ändamålsenliga och fullt tillfredsställande. Det fanns därför icke något behov av inrättande av ett nytt gemensamt organ, eventuellt med beslutande myndighet. Från Finlands sida uttrycktes en önskan om att den existerande rådgivande verksamheten mellan de nordiska länderna i stället skulle utvidgas och effektiviseras.

Trafikutskottet erinrade om att det redan vid rådets fjortonde session uttalats, att frågan om upprättande av nordiska organ med beslutande myndighet, vilken fråga också tagits upp i andra förslag, lämpligen kunde tagas upp till samlat principiellt övervägande. Utskottet konstaterade även nu att sådana generella och principiella frågor bäst behandlas sammantagna, t. ex. på mötet mellan de nordiska statsministrarna och rådets pre-

sidium. Utskottet uttalade att man förutsätter att det luftfartstekniska samarbetet, som äger rum på de nordiska luftfarsmötena, blir utbyggt i överensstämmelse med föreliggande behov och föreslog, att rådet skulle anse denna fråga för sin del färdigbehandlad. Rådet beslöt i enlighet härmed.

7. Resandes rätt till tullfri införsel av varor

Vad angår resandes rätt till införsel av andra varor än sprit och tobak gäller att några ändringar i gällande regler ej företagits sedan den 1 oktober 1966 och att dessa bestämmelser, med vissa undantag, är överensstämmande i Danmark, Norge och Sverige, medan reglerna i Finland är mer restriktiva. Av regeringarnas meddelande med anledning av rekommendation nr 3/1966 synes framgå, att det åtminstone icke för närvarande finns några utsikter att uppnå en fullständig harmonisering av bestämmelserna på detta område.

I rekommendationen nr 24/1966 föreslogs, att regeringarna skulle införa liknande bestämmelser om resandes möjlighet att tullfritt införa sprit och tobak, att de skulle fastställa så enkla och liberala bestämmelser att en fortsatt utveckling av den egentliga resetraffiken mellan de nordiska länderna ej hindras och att de skulle underställa Nordiska rådet frågan innan nya regler införes. Genom de nya bestämmelserna om resandes rätt att införa sprit och tobak, vilka infördes den 1 mars 1966 på Island och den 1 oktober 1966 i övriga länder, har emellertid reglerna icke blivit mera likartade eller enklare. Frågan om en harmonisering av dessa regler blev föremål för förnyad behandling på mötet den 30 november och 1 december 1966 mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium. Statsministrarna meddelade på detta möte, att de avsåg att anmoda finansministrarna att i samarbete med Nordiska rådets trafikutskott underkasta reglerna om tullfri införsel av sprit och tobak ett förnyat övervägande. Trafikutskottet uttalade att man är redo att på rådets vägnar delta i en sådan överläggning med syfte att fullständigt genomföra rekommendationen.

Rådet beslöt att lägga meddelandena rörande ovannämnda två rekommendationer till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa session.

8. Övriga saker

Frågan om samarbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet enligt rekommendation nr 21/1962 hade uppförts på saklistan med anledning av en aktuell fråga om det framtida turistsamarbetet i New York. Då detta spörsmål ej var färdigt att behandlas vid sessionen beslöt trafikutskottet fortsätta behandlingen av denna sak.

Nordisk vägtrafikkommittés arbete på en gemensam nordisk trafiklag-

stiftning behandlades med utgångspunkt från regeringarnas meddelanden i anledning av rekommendation nr 5/1963. Av dessa framgick, att kommitténs förslag till nordiska vägtrafikregler (NU 1966: 2, 3) har sänts på remiss till berörda myndigheter och organisationer i Danmark, Finland, Norge och Sverige och att kommittén fortsätter arbetet med att gå igenom återstående bestämmelser om körbanemarkeringar, trafiksignaler och tecken av polis. Under behandlingen av ärendet upplystes att man planerade ett nordiskt ämbetsmannamöte i september/oktober 1967 för behandling av utkastet till nordisk trafiklagstiftning och remissuttalandena. Trafikutskottet, som fann att Nordisk vägtrafikkommittés arbete i stort sett var avslutat, föreslog att rådet skulle anse frågan som slutbehandlad, vilket bifölls.

Av meddelandena i anledning av rekommendation nr 10/1966 om norsk-svenska mellanriksvägar framgick att arbetet med mellanriksvägarna över Graddis och Umbukta fortskred enligt planerna, varför dessa vägar beräknades vara färdiga 1974 respektive före utgången av 1971. Den norsk-svenska arbetsgrupp, som tillsattes 1965 för att utreda en mellanriksväg Kiruna—Nordnorge, har lämnat redogörelse den 23 januari 1967 innehållande bl. a. förslag till sträckning, byggnadstider och kostnader för en sådan väg. Med anledning av redogörelsen framhöll trafikutskottet den betydelse en vägförbindelse Kiruna—Nordnorge skulle få för utvecklingen av närings- och reselivet i detta område och tillade att grundlag nu fanns för ett principbeslut om vägen.

Ett samarbetsutskott för transportekonomisk forskning, där Danmark, Finland, Norge och Sverige deltar, inledde sin verksamhet under 1966. Rekommendation nr 18/1966 kunde därför på förslag av utskottet avskrivas som färdigbehandlad.

E. Saker förberedda av ekonomiska utskottet

1. Nordiskt ekonomiskt samarbete

Den fråga, som tilldrog sig det största intresset vid rådets femtonde session, gällde möjligheterna att i den aktuella marknadssituationen vidga det nordiska ekonomiska samarbetet. Utgångspunkten var vid detta tillfälle en rad olika dokument. *Dels* hade Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete avgivit berättelse om arbetet inom ministerkommittén och Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet, till vilken berättelse som bilagor fogats redogörelser för samarbetet beträffande den yttre tullnivån, jordbrukspolitiken och upplåningen på den internationella kapitalmarknaden, för samarbetet i internationella organisationer — EFTA, GATT, UNCTAD och OECD — för den nordiska samhandeln 1960—1966 samt för frågan om garantier för investeringar i utvecklingsländerna. *Dels* förelåg regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete i anledning av vilka herr Sundin ställt en fråga

till Danmarks regering om den var beredd att för sin del medverka till att de nordiska länderna i EFTA och inom en eventuell framtida europeisk stormarknad ges möjligheter att konkurrera på lika villkor vad gäller produktion och handel med jordbruksprodukter. *Dels* hade på sakklistan för sessionen uppförts ett av herr Cassel väckt medlemsförslag om Norden och marknadsproblemen.

I medlemsförslaget om Norden och marknadsproblemen hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige *att* under iakttagande av obrottslig solidaritet med sina förpliktelser enligt Londondeklarationen i intimaste möjliga samarbete sinsemellan vara intensivt verksamma för att förbereda de kontakter, som kan bli möjliga att upptaga med EEC, *att* genom att uppträda som en enhet utåt tillförsäkra Norden full paritet med Storbritannien vid blivande förhandlingar inom EFTA och med omvärlden i marknadsfrågorna, *att* låta målet för sitt samarbete vara att förhindra en handelspolitisk splittring i Europa genom att antingen skaffa Danmark, Finland, Norge och Sverige fullt medlemskap i EEC eller en anslutning som ligger så nära medlemskap som uppehållande av strikt neutralitet kan medgiva, *att* utnyttja det nu inledda samarbetet inom Kennedyronden både för att vinna erfarenhet om hur sådant gemensamt nordiskt uppträdande i handelsförhandlingar bäst skall kunna organiseras och bedrivs och för att vänja yttervärlden vid att Norden i sådant sammanhang kan och vill uppträda som en enhet, *samt att* organisatoriskt stärka förhandlingsberedskapen inför möjligen kommande tillfälle till kontakter mellan EFTA och EEC, allt med tanke på att de nordiska ländernas ekonomiska styrka och standard är i hög grad beroende av att nuvarande diskrimination inom Europa snarast bringas ur världen.

I berättelsen lämnades bl. a. en redogörelse för resultatet av det utredningsarbete, som hittills bedrivits inom samarbetsutskottet i anledning av rådets ovannämnda rekommendation.

Ekonomiska utskottet ansåg sig för sin del icke kunna förorda att de nordiska länderna i den osäkra marknadssituationen skulle binda sig för en bestämd förhandlingsordning. Utskottet underströk betydelsen av bästa möjliga beredskap och en nära kontakt mellan de nordiska staterna under eventuella förhandlingar, vilket i givna förhandlingssituationer kunde ge de nordiska länderna tillfredsställande lösningar på deras marknadsproblem. Utskottet underströk vidare angelägenheten av att det hölls informerat om marknadssituationens utveckling. Utskottet föreslog därför, *att* rådet måtte rekommendera regeringarna att fortsätta att stödja strävandena att nå fram till en bred europeisk marknadslösning och att samarbeta så intimt som möjligt under förberedelserna för och under eventuella förhandlingar härom, *att* lägga särskild vikt vid att oavsett de enskilda nordiska ländernas anknytningsform bevara den fria nordiska mark-

nad som uppnåtts genom EFTA, att bevara möjligheterna för att vidareutveckla det nordiska samarbetet inom ramen för framtida marknadskonstellationer samt att hålla Nordiska rådet eller dess organ fortlöpande informerat om utvecklingen i marknadsfrågan. Efter debatt antog rådet en dylik rekommendation (nr 23) med 62 röster; 1 medlem avstod från att rösta.

I regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 25/1965 angående nordiskt samarbete inom EFTA hänvisades till den ovannämnda rapporten från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete. I ministerkommitténs rapport lämnades en redogörelse för samarbetet inom EFTA sedan föregående session och för det speciella nordiska samarbetet i EFTA-frågor. Ekonomiska utskottet sade sig förutsätta att ministerkommittén även i fortsättningen i sina berättelser lämnade en redogörelse för samarbetet inom EFTA. På utskottets förslag beslöt rådet därför betrakta rekommendationen såsom för dess del slutbehandlad.

I sin berättelse har Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål upplyst, att det diskuterat frågan om en utredning rörande nordiskt samarbete vid export av lantbruksprodukter till tredje land och funnit att en dylik utredning lämpligen borde utföras av jordbruksorganisationerna. Vidare meddelas, att Sveriges lantbruksförbund förklarar sig berett att utarbeta ett uttalande i frågan. Ekonomiska utskottet hälsade med tillfredsställelse att frågan aktualiserats och underströk angelägenheten av att den nämnda utredningen snarast kommer till stånd.

I anledning av berättelsen från Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål underströk ekonomiska utskottet betydelsen av det nordiska samarbetet i dessa frågor samt vikten av största möjliga nordiska samstämmighet i internationella organ som diskuterar fiskerifrågor.

2. Skattesamarbete

Till ekonomiska utskottet hade hänvisats *dels* ett inför rådets nionde session av bl. a. herr Gustafsson i Stockholm väckt medlemsförslag om *samarbete beträffande beskattningens utformning*, *dels* ett inför rådets femtonde session av herrar Lundström och Sundin väckt ändringsförslag om *skattepolitiskt samarbete i Norden*. I medlemsförslaget hemställes, att rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för ett samarbete beträffande utformningen av de nationella beskattningssystemen. Inom ramen för medlemsförslaget har i rådet tidigare behandlats tre spørsmål nämligen frågan om företagsbeskattningen, frågan om den individuella beskattningen samt frågan om samverkan mellan skattekommittéer och skattemyndigheter vid förberedande av skattelagstiftningen. Sedan rådet vid sin tionde session år 1962 antagit en rekommendation (nr 30) angående samarbete i fråga om skatteutredningar och vid sin tolfte session år 1964 en rekommendation (nr 26) angående har-

monisering av bolagsbeskattningen, har medlemsförslaget ansetts som färdigbehandlat utom vad gäller den individuella beskattningen. I ändringsförslaget hemställdes nu, att rådet vid det fortsatta arbetet med de i medlemsförslaget berörda problemen beträffande samarbetet på skatteområdet måtte beakta i ändringsförslaget anförda synpunkter. I detta framhölls, att diskussioner borde inledas och samarbete etableras rörande utformningen av de grundläggande principerna för beskattningen i de nordiska länderna. I första hand gällde att klarlägga de grundläggande värderingar, som bildar underlaget för fördelningen av skattebördan mellan olika grupper i samhället och för valet mellan olika sätt för skatternas uttagande. I förslaget framfördes vidare önskemål om en förbättrad information mellan länderna rörande planerade och pågående utredningar på skatteområdet.

Enligt ekonomiska utskottet gav det insamlade remissmaterialet vid handen, att behov föreligger av en dylik vetenskaplig undersökning. Därvid måste enligt utskottet beaktas även socialpolitikens och arbetsmarknadspolitikens inkomstfördelande effekter. Vad gäller frågan om förbättrad information mellan länderna rörande planerade och pågående utredningar på skatteområdet m. m. uttalade utskottet, att enligt dess mening informationsverksamheten borde läggas upp på i huvudsak följande sätt:

1. Om en skatteutredning tillsättes i något av länderna, skall de övriga underrättas härom samt tillställas direktiven för de sakkunnigas arbete.

2. Om motsvarande utredningsarbete bedrivs i något av de övriga länderna, skall ifrågavarande kommitté kontakta vederbörande utredning för diskussion.

3. Kommittén skall i sitt betänkande redogöra för hur man i de övriga nordiska länderna löser motsvarande problem.

4. Kommitténs betänkande skall tillställas berörda myndigheter och organisationer i de övriga nordiska länderna.

5. Finansdepartementen skall meddela varandra när propositioner i skattefrågor framläggs samt hålla varandra underättade om ärendets behandling i parlamenten.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 21) till regeringarna att gemensamt låta företaga en vetenskaplig studie av de grundläggande värderingar, som bildar underlag för fördelningen av skattebördan mellan olika grupper i samhället och för valet mellan olika sätt för skatternas uttagande samt att åstadkomma en förbättrad information och fastare organiserad kontakt mellan länderna rörande planerade och pågående utredningar på skatteområdet, genomförda lagändringar m. m.

Utskottet upplyste slutligen, att det hade för avsikt att vid senare tillfälle behandla medlemsförslaget i vad det avser den individuella beskattningen.

Inom ekonomiska utskottet behandlades vidare frågan om *tullar och avgifter för motorfordon*, som införes för tillfälligt bruk från ett nordiskt land till ett annat. Utskottet hade här att taga ställning till ett av bl. a. herr Arne Geijer väckt medlemsförslag om tullar och avgifter för motorfordon. Vidare förelåg regeringarnas i Danmark och Norge svar på en av herr Lundström i anslutning till regeringarnas meddelanden om rådets rekommendation nr 28/1964 ställd fråga om nordbos tull- och avgiftsfria införsel av motorfordon ifrån ett nordiskt land till ett annat. I medlemsförslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att liberalisera bestämmelserna om tull och avgiftsfri införsel av motorfordon på ett sådant sätt, att medborgare i ett nordiskt land med arbete i annat nordiskt land tullfritt skall kunna utnyttja bil för resor över gränserna mellan länderna, oavsett i vilket av länderna bilen är registrerad. Under hänvisning till att gällande bestämmelser verkar hindrande för arbetskraftens rörlighet mellan länderna hade vidare herr Lundström ställt en fråga till regeringarna i Danmark och Norge, huruvida de hade för avsikt att vidtaga åtgärder i syfte att få till stånd en liberalisering av bestämmelserna.

Ekonomiska utskottet konstaterade att de danska tullbestämmelserna ej medger tullfrihet för motorfordon tillhörande i utlandet fast bosatta personer, som antingen utövar näringsverksamhet eller har anställning i Danmark. I de övriga nordiska länderna får sådana personer införa motorfordon tull- och avgiftsfritt under en tid av 1 år under förutsättning att införseln sker för tillfälligt bruk och senare utförsel. Vad gäller reglerna om tull- och avgiftsbehandling av motorfordon, som är registrerat i ett annat nordiskt land än bostadslandet, uttalade utskottet, att en befrielse från dylika tull- och avgifter reser kontroll- och skattemässiga problem särskilt därigenom att arbetstagare som arbetar i annat land än bostadslandet därvid måste behandlas annorlunda än det senare landets övriga medborgare. Utskottet föreslog, att rådet skulle rekommendera regeringarna att införa liberala regler för tull- och avgiftsfri införsel av motorfordon, som införes av den som har motorfordonet registrerat i hemlandet och tar arbete i annat nordiskt land. Rådet antog en sådan rekommendation (nr 22).

I anledning av regeringarnas meddelanden om rådets ovannämnda rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter uttalade ekonomiska utskottet, att frågan diskuterades vid rådets skattekonferens i Köpenhamn i april 1966, varvid från flera håll framfördes önskemål om en koordinering av fordonsbeskattningen. Enligt utskottets mening skulle det vara värdefullt om en sådan kom till stånd. Utskottet ansåg vidare, att de nordiska länderna gemensamt bör pröva om möjlighet finns att rensa ut en rad av de punktskatter, som i dag är i bruk.

Utskottet behandlade vidare regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 27/1964 angående harmonisering av huvudformerna för indirekt beskattning. I samband därmed beaktades även regeringarnas svar på av herr Holmberg vid sessionen ställt spörsmål, om regeringarna hade för avsikt att vidtaga några åtgärder i rekommendationens syfte i anledning av att Danmark kommer att införa en mervärdeskatt av i princip samma konstruktion som den mervärdeskatt som övervägs inom EEC. Ekonomiska utskottet nöjde sig med att konstatera, att frågan om den indirekta beskattningens utformning är föremål för undersökningar i flera av de nordiska länderna och att enligt regeringarnas upplysningar en kontinuerlig kontakt förekommer mellan berörda departement och ämbetsmän i frågan.

3. *Hjälp till utvecklingsländerna*

Underlag för ekonomiska utskottets behandling av frågan om nordiskt samarbete rörande u-landshjälpen var *dels* ett av herr Holmberg och fru Segerstedt Wiberg inför sessionen väckt medlemsförslag om det *nordiska u-landsbiståndets organisation*, *dels* ett ändringsförslag i samma fråga, *dels ock* regeringarnas meddelande om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna. I medlemsförslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland och Sverige att vid reformering av administrationen av gemensamma u-landsprojekt tillse, att den nordiska förvaltningsformen bevaras och utvecklas. I ändringsförslaget hemställdes, att en rekommendation av rådet i ämnet måtte innehålla, att förvaltningen av nordiska u-landsprojekt utformas så ändamålsenligt som möjligt, samtidigt som hänsyn tages till önskvärdheten av att det nordiska samarbetet utbygges på detta område och på längre sikt en egentlig nordisk projektadministration eftersträvas. I meddelandet lämnades en redogörelse för olika gemensamma nordiska projekt, för de nordiska u-landsinstituterna och för annat samarbete mellan nordiska biståndsorgan. Härjämte redovisade regeringarna ett förslag till nya riktlinjer för administrationen av nordiska biståndsprojekt. Dessa riktlinjer hade antagits av Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna vid ett möte i Köpenhamn den 22 augusti 1966 och har av kommittén förelagts regeringarna för godkännande. Förslaget föranledde Nordiska rådets presidium att i skrivelse den 21 september 1966 hänvända sig till regeringarna i de fyra berörda länderna med anhållan om att de ifrågavarande riktlinjerna icke skulle slutligen fastställas förrän Nordiska rådet haft tillfälle att yttra sig över dem. Rege-
ringarna har sedermera medgivit det av presidiet önskade uppskovet.

Med hänsyn till frågans komplicerade art ansåg sig ekonomiska utskottet ej berett att taga slutlig ståndpunkt till riktlinjerna samt de i samband därmed stående medlems- och ändringsförslagen. Utskottet önskade först få tillfälle diskutera frågan med ministerkommittén samt med styrelsen

för det nordiska Tanzaniaprojektet liksom med annan expertis på området med praktisk erfarenhet av u-landshjälpsadministration.

På utskottets förslag beslöt rådet bemyndiga presidiet att på grundval av förslag från ekonomiska utskottet i saken för rådets räkning uttala sig om riktlinjerna till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

4. Fredskårssamarbete

Inför sessionen hade bl. a. herr Sundin väckt ett medlemsförslag om nordiskt fredskårssamarbete. I förslaget hemställdes, att rådet skulle rekommendera regeringarna att befrämja ett nära samarbete i fråga om fredskårsverksamheten och utreda möjligheterna för en sammanslagning av de nordiska fredskårsorganisationerna.

Mot bakgrund av fredskårsidéns universella karaktär fann ekonomiska utskottet det naturligt att verksamheten organiserades på samnordisk basis i den utsträckning så var möjligt. Utskottet konstaterade, att praktiskt taget samtliga hörda remissinstanser tillstyrkt ett vidgat samarbete mellan fredskårsorganisationerna, medan ett betydande antal instanser däremot avstyrkt sammanslagning av organisationerna. Som motivering hade främst framförts, att kontakten mellan å ena sidan fredskårernas ledning och administration och å andra sidan ungdomarna själva och deras organisationer påtagligt skulle försvåras, om fredskårsorganisationerna slogs samman till en nordisk enhet. Enligt utskottets mening hade i såväl medlemsförslaget som remissyttrandena påvisats åtskilligt som talar för en utredning av de förefintliga möjligheterna för samnordiska fredskårer. Utskottet föreslog, att regeringarna skulle rekommenderas att utveckla ett nära samarbete beträffande fredskårsverksamheten och att utreda möjligheterna för gemensam rekrytering och gemensam ledning av de enskilda projekten. Rådet beslöt antaga en dylik rekommendation (nr 16) med 43 röster mot 2. 1 medlem avstod från att rösta. För rekommendationen röstade alla i omröstningen deltagande svenska medlemmarna, utom herr Cassel, som röstade nej.

5. Konsulärt samarbete

Ekonomiska utskottet hade till behandling haft ett av fru Ekendahl och herr Kellgren väckt medlemsförslag om vidgat nordiskt konsulärt samarbete. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för ett system med gemensamma konsulära representanter och att som ett första steg inleda en försöksverksamhet med ett gemensamt turistkonsulat.

Ekonomiska utskottet konstaterade i likhet med förslagsställarna, att man i framtiden bör tillvarata alla möjligheter att genom ett utbyggt nordiskt samarbete göra den konsulära representationen så effektiv som möjligt. Ekonomiska utskottet förutsatte att — i den utsträckning det nu-

varande systemet med honorära konsulter kompletterat med ett konsulärt samarbete enligt gällande instruktioner fyller sin uppgift — behov ej föreligger av ändringar i organisationen. När däremot den konsulära verksamheten av en eller annan orsak ej kan genomföras tillfredsställande med nuvarande system, bör, enligt utskottets mening, möjligheterna för en vidare utveckling av samarbetet mellan de nordiska länderna genom gemensamt utnyttjande av anställda tjänstemän prövas. Frågan om att inleda en försöksverksamhet med ett gemensamt turistkonsulat bör utredas. Vidare bör vid framtida revisioner av de konsulära instruktionerna hänsyn tagas till den nordiska samarbetsaspekten. På utskottets förslag beslöt rådet antaga den i medlemsförslaget förordade rekommendationen (nr 24) med 48 röster mot 1.

6. Kontrollstämpling av ädelmetallarbeten

Vid sessionen förelåg ett medlemsförslag om förenhetligande av bestämmelserna om kontrollstämpling av ädelmetallarbeten. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att införa enhetliga bestämmelser för kontrollstämpling av ädelmetallarbeten.

Enligt ekonomiska utskottet vore det ur såväl principiell som praktisk synpunkt värdefullt, om fullt enhetliga bestämmelser på området kunde tillskapas i Norden. Utskottet ansåg, att man därvid borde söka genomföra ett system innehållande följande element: frivillig stämpling och kontroll, slopande av finhaltsbestämmelserna samt frivillig datumstämpling. En sådan ordning skulle möjliggöra en helt fri nordisk handel med guldsmedsvaror. Även de europeiska integrationssträvandena gör en liberalisering i angiven riktning angelägen. På förslag av utskottet beslöt rådet antaga den i medlemsförslaget förordade rekommendationen (nr 6).

7. Varudeklarationssamarbete

Frågan om ett nordiskt samarbete om varudeklarationer hade före sessionen aktualiserats genom ett medlemsförslag av bl. a. herr Hammarberg. I förslaget hemställdes om en rekommendation till regeringarna att stödja och utveckla det nordiska samarbetet på varudeklarationsverksamhetens område. I förslaget framhölls, att det ej är möjligt att med de nationella varudeklarationsorganens nuvarande resurser i tillräckligt snabb takt åstadkomma normer för varudeklarationer, vilka fyller de krav på tillförlitlighet som är rättesnöre för detta arbete i Norden. Förslagsställarna hänvisade till att de nordiska varudeklarationsorganen förordat en intensifiering av det nordiska samarbetet, enligt vilket utarbetandet av deklarationsnormer borde överlämnas åt för ändamålet bildade gemensamma tekniska arbetsgrupper.

Med erinran om att samtliga hörda remissinstanser tillstyrkt med-

lemsförslaget, uttalade utskottet sig för att utarbetandet av deklarationsnormer bör överlämnas till för ändamålet bildade gemensamma tekniska arbetsgrupper. Målsättningen bör vara identiskt lika deklarationsnormer för de berörda varorna i samtliga nordiska länder. Utskottet ansåg det vidare angeläget, att det nordiska samarbetet som bedrivs mellan provnings- och standardiseringsorgan m. fl. också stöds och utvecklas. Utskottet föreslog därför, att rådet skulle rekommendera regeringarna att stödja och utveckla ett nordiskt samarbete beträffande varudeklarationer, som syftar till att nå fram till identiskt lika deklarationsnormer i samtliga nordiska länder. Rådet antog en sådan rekommendation (nr 31).

8. Atomenergi- och kraftsamarbete

Atomenergisamarbetet behandlades i en berättelse från nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor och i regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 31/1966 angående samarbete på atomenerginns område. I anledning av nämnda rekommendation hade regeringarna tillsatt en arbetsgrupp bestående av representanter för atomenergiorganen i de nordiska länderna. Enligt arbetsgruppen bör det fortsatta forsknings- och utvecklingsarbetet sikta dels till en konsolidering av hittills uppnådda resultat och en vidareutveckling av redan etablerad teknologi, dels på insatser på nya områden där industriell användning kan förutses i framtiden. I meddelandet underströks, att ett vidgat samarbete mellan industrin samt forsknings- och utvecklingsinstitutionerna i de nordiska länderna skulle kunna ge nordisk industri bättre möjligheter att konkurrera med utländska firmor på atomenergiområdet.

Av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjande av vattenkraftstillgångarna framgick, enligt ekonomiska utskottet, att samarbetet på kraftområdet fungerar på ett tillfredsställande sätt. På utskottets förslag beslöt rådet därför att betrakta rekommendationen såsom för dess del slutbehandlad.

9. Fiskerigränserna i Skagerack och Kattegatt

Av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 19/1965 angående fiskerigränserna i Skagerack och Kattegatt framgick, att en överenskommelse träffats mellan Danmark, Norge och Sverige om ömsesidig rätt till fiske i Skagerack och Kattegatt. Överenskommelsen tillförsäkrar fiskare från de tre länderna rätt att bedriva fiske intill fyra sjömil från baslinjerna för territorialhavet inom ett område avgränsat av en linje mellan Hanstholm och Lindesnes och en linje mellan Skagen och Tistlarna. Avtalet gäller i 35 år med automatisk förlängning med fem år åt gången om ingen av parterna säger upp det.

På förslag av utskottet ansåg sig rådet kunna besluta anse denna rekommendation slutbehandlad.

10. Finansiellt samarbete och konjunktursamarbete

Av regeringarnas meddelanden om dels rekommendation nr 16/1964 angående liberalisering av kapitalrörelserna inom Norden, dels rekommendation nr 27/1965 angående upplåning på den internationella kapitalmarknaden framgick, att de berörda problemen behandlas inom Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete i sammanhang med en rad andra frågor om utbyggnad av det nordiska ekonomiska samarbetet. Då rekommendationerna ej lett till avsett resultat fann sig ekonomiska utskottet nödsakat konstatera, att det för närvarande ej är möjligt att komma längre med de i ovannämnda rekommendationer behandlade frågorna genom en isolerad behandling. På utskottets förslag beslöt rådet därför betrakta rekommendation nr 16/1964 samt rekommendation nr 27/1965 såsom slutbehandlade.

Ekonomiska utskottet hade även att taga ställning till regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 26/1965 angående bevakning av den internationella konjunkturutvecklingen. Av meddelandet framgick, att nya kanaler etablerats för löpande utbyte av informationer om såväl den nordiska som den internationella konjunkturutvecklingen samt om förbättring av prognosmetoderna. Samarbetet ansågs vara så väl etablerat, att arbetet i framtiden kan utföras genom rutinkontakter mellan berörda myndigheter. Mot denna bakgrund beslöt rådet på förslag av utskottet att betrakta rekommendationen såsom för dess del slutbehandlad.

11. Övriga saker

Av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 24/1959 angående enhetlig utformning av exportdokument framgick, att samarbetet drivits ganska långt. Det nordiska samarbetet på området har utgjort mönster för ECE:s arbete med en teknisk handbok i handelsdokumentfrågor. På nordisk basis har utarbetats motsvarande handbok, vilken är under tryckning. På utskottets förslag beslöt rådet därför betrakta rekommendationen såsom slutbehandlad.

Regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 3/1962 angående samarbete inom byggnadsforskningen utvisade, att det nordiska samarbetet på ifrågavarande område pågår genom medverkan av ett flertal organisationer och institutioner samt att verksamheten koordineras genom Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB), som är ett samarbetsorgan för de fem nordiska ländernas centrala husbyggnadsmyndigheter.

Ekonomiska utskottet underströk angelägenheten av en intensifiering av arbetet med att förenhetliga normerna inom byggnadsområdet. Målsättningen för verksamheten bör vara identiska kvalitetskrav på material och byggnadsdelar, vilket i sin tur möjliggör likartade kontrollbestämmel-

ser. Härigenom skulle en helt fri handel i Norden med byggnadsmaterial bli möjlig. Detta skulle i sin tur möjliggöra produktion i större serier, ökad konkurrens och ökad strukturrationalisering. Utskottet ansåg det därför betydelsefullt att NKB erhåller ett ökat ekonomiskt stöd.

III. Generaldebatten

I generaldebatten, som fördes på grundval av rapporten om framsteg i nordiskt samarbete under 1966 och presidiets rapport om dess verksamhet, deltog vid årets session 28 olika talare med sammanlagt 37 inlägg. Av svenska regeringsrepresentanter yttrade sig under debatten, som pågick under sessionens båda första dagar, statsminister Erlander samt statsrådet Lange. Av de valda medlemmarna gjordes inlägg från svensk sida av herrar Cassel och Ohlin.

Såsom under de senaste rådssessionerna kan sägas ha blivit tradition kom en stor del av årets generaldebatt att ägnas åt de ekonomiska samarbetsfrågorna och då närmast frågan om nordiskt samarbete vid eventuellt förestående förhandlingar med Europeiska ekonomiska gemenskapen. Denna fråga berördes av samtliga svenska deltagare i generaldebatten.

Vidare behandlades i debatten åtskilliga kulturella spörsmål, bl. a. frågan om svenska språkets ställning vid en skolreform i Finland. Även några utrikespolitiska spörsmål togs upp såsom frågan om erkännande av Tyska demokratiska republiken.

IV. Val m. m.

Till medlemmar i redaktionskommittén för Nordisk Kontakt omvaldes bl. a. herr Birger Andersson och fru Segerstedt Wiberg. Till revisor för tidskriften valdes herrar Sundin och Björkman; till revisorssuppleant valdes fru Ekendahl.

Rådet utsåg vidare fem medlemmar och fem suppleanter i styrelsen för Nordiska kulturfonden för tiden 1967—1968. Från svensk sida invaldes fru Segerstedt Wiberg med fröken Ranmark som suppleant. Rådet valde även revisorer i fonden.

Rådet beslöt att förlägga nästa ordinarie session till Oslo i februari 1968 med början å dag som senare kommer att fastställas av presidiet.

Vid en ceremoni den 3 april 1967 utdelades Nordiska rådets litteraturpris för år 1967 till den norske författaren Johan Borgen.

**Förteckning över de vid Nordiska rådets femtonde session i Helsingfors
antagna rekommendationerna**

(Koordinerande land inom parentes)

- Rek. nr 1* Nordisk Råd henstiller til regeringene
 A. å utrede og undersøge mulighetene for en trinnsvis avskaffelse eller lempning av krav om særskilt tillatelse (bevilling/løyve/tillstand) for godstransport med lastebiler i og mellom de nordiske land,
 B. å utrede og undersøke mulighetene for å lempe restriksjonene for akseltrykk/boggitrykk, kjøretøydimensjoner samt totalvekt på de viktigste veger for gjennomgangstrafikken i og mellom de nordiske land, etter en raskest mulig tempoplan,
 C. å utrede og undersøke mulighetene for iverksettelse av ensartede bestemmelser om arbeidstid, kjøre- og hviletid samt kontroll av slike bestemmelser, for visse grupper av tunge motorvogner. (*Norge*)
- Rek. nr 2* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att företaga en allsidig utredning om förutsättningarna för ett utökat nordiskt samarbete på operakonstens område. (*Danmark*)
- Rek. nr 3* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka förutsättningarna för ett förenhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete. (*Finland*)
- Rek. nr 4* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att åstadkomma en snabb och effektivt verkande gemensam ordning för tillgodoseende av arbetarskyddet beträffande maskiner, redskap och andra liknande tekniska anordningar. (*Finland*)
- Rek. nr 5* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för vidgad nordisk forskning angående ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk samt den därmed sammanhängande ungdomsbrottsligheten. (*Finland*)
- Rek. nr 6* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att införa liberala och enhetliga bestämmelser för tillverkning av och handel med ädelmetallarbeten. (*Sverige*)
- Rek. nr 7* Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at der på grundlag af de afgivne betænkninger og forslag søges tilvejebragt yderligere ensartethed i den nordiske lovgivning om ægteskabs indgående og opløsning, således at i alle landene
 I. reglen om utroskabs retsvirkning ændres i overensstemmelse med et i den norske komitébetænkning anførte forslag, hvorefter utroskab opretholdes som skilsmissegrund, samtidig med at retten får adgang til at give separation i stedet for

skilsmisse, når hensynet til fællesbørnene eller andre vægtige grunde taler for det,

II. denne regel også lægges til grund ved utroskab i separationstiden, samt

III. fristen for skilsmisse efter forudgående retslig separation sættes til 1 år. (*Sverige*)

Rek. nr 8 Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utarbeta förslag till en konvention mellan de nordiska länderna angående upprätthållande av viss minimistandard rörande olika sociala förmåner. (*Sverige*)

Rek. nr 9 Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att komplettera den nordiska konventionen av år 1955 om social trygghet med ett stadgande om att nytillkommande förmåner inom ländernas sociallagstiftning automatiskt utgår till medborgare från grannländerna vid stadigvarande vistelse i förmånslandet. (*Danmark*)

Rek. nr 10 Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för att så långt möjligt samordna eller förenhetliga de nordiska ländernas lagstiftningar om pensionsförsäkring såvitt avser *dels* fråga om tillgodoräknande av rätt till tilläggs-pension vid flyttning från ett nordiskt land till ett annat, *dels* fråga om slopande av karenstid för rätt till ålderspension vid flyttning till hemlandet, *dels* fråga om uttag av reducerad ålderspension i ett land och därefter uttag av full pension i annat land, *dels ock* fråga om reduktion av ålderspension, när andra maken uppbär utländsk pension. (*Danmark*)

Rek. nr 11 Nordiska rådet rekommenderar regeringarna, att vidtaga åtgärder för att så långt möjligt samordna eller förenhetliga de nordiska ländernas lagstiftningar om sjukförsäkring såvitt avser *dels* fråga om sjukförsäkringens storlek och varaktighet, *dels* fråga om sjuktransportkostnader, *dels* fråga om sjukpenning vid vistelse utom landets gränser, *dels ock* fråga om bosättningsbegreppet och därmed försäkringstillhörighet. (*Norge*)

Rek. nr 12 Nordiska rådet rekommenderar regeringarna, att
I. framlägga förslag till ett avsevärt utbyggt nordiskt TV-samarbete såväl med utgående från erfarenheterna av Nordvisionssamarbetet som med beaktande av de nya möjligheter den snabba tekniska utvecklingen kommer att erbjuda,

II. avlägsna hindren för en ökad sebarhet för TV-program mellan de nordiska länderna, särskilt i fråga om dessas gränstrakter,

III. verka för att möjliggöra att Island aktivt kan taga del i det nordiska TV-samarbetet. (*Norge*)

Rek. nr 13 Nordisk Råd henstiller til regeringerne på baggrund af de foreliggende betænkninger og det norske departementsudkast af søge gennemført ensartet nordisk lovgivning om erhvervelse af løvsøre i god tro, der bortset fra tilfælde af tyveri, røveri eller voldelig tvang som udgangspunkt bygger på en almindelig ekstinktionsregel.

Nordisk Råd henstiller endvidere, såfremt helt ensartede regler ikke kan opnås i tilfælde af tyveri, røveri eller voldelig

tvang, at lovforslagene affattes på en sådan måde, at man ved retsanvendelsen i videst mulig omfang kommer til det samme resultat. (*Norge*)

- Rek. nr 14* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna, att
- I. framlägga förslag om avsevärt ökade medel för att stimulera nordiskt samarbete mellan enskilda institutioner och forskare i Norden samt utarbeta en plan för administreringen av sagda medel,
  - II. avlägsna förekommande formella hinder för en livlig utbytes-, studiere- och kontaktverksamhet mellan nordiska forskare. (*Finland*)
- Rek. nr 15* Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge behovet for og overveje indholdet af en beskyttelsesregel navnlig i de tilfælde, hvor aftale indgås eller bestilling afgives under den ene parts uanmodede henvendelse på den anden parts bopæl eller dermed ligestillet sted. (*Danmark*)
- Rek. nr 16* Nordisk Råd rekommenderer regeringene å utvikle et nært samarbeid om fredskorpsvirksomheten og utrede mulighetene for felles rekruttering og felles ledelse av de enkelte prosjekter. (*Sverige*)
- Rek. nr 17* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för ett förenhetligande av bestämmelserna om befrielse för handikappade av tull- och andra avgifter vid anskaffande av motorfordon. (*Norge*)
- Rek. nr 18* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för att samordna den medicinska utbildningen i de nordiska länderna samt möjliggöra en aktiv insats av universitet och högskolor samt deras medicinska fakulteter inom ramen för den härför inrättade Nordiska federationen för medicinsk undervisning. (*Sverige*)
- Rek. nr 19* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för en samnordisk högre utbildning av sjuksköterskor. (*Norge*)
- Rek. nr 20* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder i syfte att möjliggöra ett effektivt samnordiskt utnyttjande av dyrbar, specialiserad apparatur och utrustning för forskning. (*Finland*)
- Rek. nr 21* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna
- I. att gemensamt låta företaga en vetenskaplig studie av de grundläggande värderingar som bildar underlag för fördelningen av skattebördan mellan olika grupper i samhället och för valet mellan olika sätt för skatternas uttagande,
  - II. att åstadkomma en förbättrad information och fastare organiserad kontakt mellan länderna rörande planerade och pågående utredningar på skatteområdet, genomförda lagändringar m. m. (*Danmark*)
- Rek. nr 22* Nordisk Råd rekommenderer regjeringerne å innføre liberale regler for toll- og avgiftsfri innførsel av motorkjøretøy som innføres av den som har motorkjøretøyet registrert i hjemlandet og tar arbeid i annet nordisk land. (*Finland*)
- Rek. nr 23* Nordisk Råd rekommenderer regjeringene
- a) å fortsatt støtte opp om bestrebelsene for å nå fram til

en bred europeisk markedsløsning og samarbeide nærest mulig under forberedelsene til og under eventuelle forhandlinger herom,

b) å legge særlig vekt, uansett de enkelte nordiske lands tilknytningsform, på å bevare det fri nordiske marked som er oppnådd gjennom EFTA og å bevare mulighetene for fortsatt å utvikle det nordiske samarbeid innenfor markedskonstellasjoner,

c) å holde Nordisk Råd eller dets organer løpende informert om utviklingen i markedssituasjonen.

- Rek. nr 24* Nordisk Råd rekommenderer regjeringene å undersøke mulighetene for et system med felles konsulære representanter og som et første skritt, å innlede forsøksvirksomhet med et felles turistkonsulat. (*Norge*)
- Rek. nr 25* Nordisk Råd henstiller til regjeringerne i de nordiske lande — under rimelige hensyntagen til de selskaber, som driver ruteflyvning — at virke for indførelse af ensartede bestemmelser vedrørende charterflyvning og at fastsætte disse bestemmelser så liberale som muligt og tilfredsstillende ud fra et sikkerhedssynspunkt. (*Sverige*)
- Rek. nr 26* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att verka för ett ytterligare närmande av skolordningarna i de nordiska länderna till varandra med särskilt beaktande av undervisningens innehåll samt att, i syfte att effektivisera detta samarbete på skolans område, ställa avsevärt ökade medel till förfogande för pedagogisk forskning och försöksverksamhet. (*Norge*)
- Rek. nr 27* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att tillsätta ett permanent rådgivande och förslagsställande samarbetsorgan med uppgift att verka för att underlätta den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningens utbildningsproblem. (*Sverige*)
- Rek. nr 28* Nordisk Råd henstiller til regjeringerne i Danmark og Sverige snarest muligt at udvide og styrke samarbejdet vedrørende en undersøgelse af hele spørgsmålet om luftfartsforholdene i Øresundsområdet. Dette kan eventuelt ske ved på et passende tidspunkt at nedsætte en fælles arbejdsgruppe. Regeringerne bør give de regionale og kommunale myndigheder mulighed for at deltage i disse undersøgelser på en hensigtsmæssig måde. De to regeringer bør desuden under udredningsarbejdet opretholde kontakt med de øvrige nordiske regeringer. (*Danmark*)
- Rek. nr 29* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att genomföra förslaget till Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige med anknnytning till Åland i enlighet med arbetsgruppens förslag (NU 1966:5). (*Finland*)
- Rek. nr 30* Nordisk Råd henstiller til regjeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige, at der søges opnået en bedre udnyttelse af den eksisterende adgang for ældre til at rejse billigt i Norden. (*Norge*)
- Rek. nr 31* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att stödja och utveckla ett nordiskt samarbete beträffande varudeklarationer, som syftar till att nå fram till identiskt lika deklarationsnormer i samtliga nordiska länder. (*Danmark*)